ROK I. NUMER 1

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORIUM OKRĘGU SZKOLNEGO RZESZOWSKIEGO

RZESZÓW, DNIA 1-GO STYCZNIA 1946 ROKU

TREŚĆ:

I. CZĘŚĆ (URZĘDOWA)

Przystępując do wydawania „Dziennika Urzędowego“, pragniemy ułatwić Nauczycielstwu zapoznanie się z zarządzeniami Władz Szkolnych, a w części nieurzędowej chcemy poruszyć aktualne zagadnienia z zakresu nauczania i wychowania.

Szkolnictwo nasze krzepnie coraz bardziej, jego formy organizacyjne rozwijają się, administracja szkolna pracuje coraz sprawniej — dlatego też sądzimy, że pojawienie się naszego wydawnictwa jest jednym z tych znaków, które notują natężenie i wzrost naszej pracy oraz nasze realne osiągnięcia na polu powszechnej oświaty.

„Dziennik Urzędowy“ pojawia się z datą 1 stycznia 1946 roku.

Oby ten Nowy Rok był rokiem dalszego rozwoju szkoły naszej, oby już żadne dziecko nie było poza szkołą a z bark Nauczycielstwa by zdjęto ciężkie brzemię walki o najkonieczniejsze potrzeby życia codziennego. Niechaj głęboka wiara, że mimo takie czy inne trudności, idziemy ku Wielkim Dniom Ojczyzny naszej — opromienia pracę Wszystkich.

ARTUR KOPACZ
Kurator Okręgu Szkolnego
Rzeszowskiego

Od Administracji „Dziennika Urzędowego“

Dyrekcje szkół wszystkich typów państwowe i prywatne, Inspektoraty Szkolne, Kierownictwa Szkół powszechnych są obowiązane do wpłacenia prenumeraty w wysokości oznaczonej na każdym numerze Dziennika.

Prenumeratę należy wpłacić bezpośrednio po otrzymaniu numeru na konto Komunalnej Kasy Oszczędności m. Rzeszowa Nr. 701. Administracja „Dziennika Urzędowego“ Kuratorium O. S. Rzeszowskiego lub w Kuratorium w Adm. „Dziennika Urzędowego“.

To samo dotyczy tych wszystkich osób spośród nauczycielstwa, które pragną zaprenumerować „Dziennik Urzędowy“. Dla ułatwienia wpłat, należy pieniądze za zakupione numery przesłać za pośrednictwem Dyrekcji lub Inspektoratów Szkolnych względnie Kierownictwa Szkół.

1.

Instrukcja programowa

z dnia 18 sierpnia 1945 r. (Nr. II Sr. 900/45 N) dla kl. II gimnazjum ogólnokształcącego na rok szkolny 1945/46 (Dz. U. Min. Ośw. Nr. 4. str. 139, poz. 178)

W związku z instrukcją Ministerstwa Oświaty z dnia 16 lipca 1945 r. Nr. II Sr. - 364/45 N dotyczącą organizacji roku szkolnego 1945/46 w szkolnictwie średnim ogólnokształcącym *), oraz instrukcją programową z dnia 18 sierpnia 1945 **). Ministerstwo Oświaty ustala następującą instrukcję programową dotyczącą kl II gimnazjum ogólnokształcącego na rok szkolny 1945/46.

W kl. II wprowadza się następujące zmiany:

1) odnośnie języka polskiego należy w toku opracowania materiału gramatycznego przewidzianego w programie na kl. II uwzględnić materiał gramatyczny nie objęty programem VII klasy szkoły powszechnej. Należy przypomnieć wiadomości o głosce i literze i samogłoskach i spółgłoskach. Budowa słowotwórcza wyrazu. Znaczenie rdzenia, przyrostka Znaczenie wyrazów realne, etymologiczne, właściwe i przenośne. Powtórzenie wiadomości o szeregu fleksyjnym przypadków rzeczownika, podział na gromady deklinacyjne. Z nauki o zdaniu należy pogłębić wiadomości o zdaniach złożonych współrzędnie i podrzędnie. Rozróżnienie związków czasowych, przyczynowych, celowych, skutkowych, warunkowych w zdaniach złożonych.

   Kilka czytanek ilustrujących przejawy życia starożytnego Wschodu, klasycznej Grecji i Rzymu oraz wczesnego średniowiecza.

2) Co się tyczy języka łacińskiego i języka obcego nowożytnego należy zorganizować pracę tak, by materiał klasy I-ej z tą samą grupą, która przyszła ze szkoły powszechnej w swych podstawowych elementach był przez młodzież przyswojony przez zorganizowanie i prowadzenie odpowiednich zespołów. czy kompletów. Należy się liczyć z ewentualnym przesunięciem materiału nieprzerobionego do kl. III-ej.

3) Odnośnie nauczania historii należy z grupą uczniów, która przyszła ze szkoły powszechnej przerobić zasadnicze elementy z historii starożytnej w tempie przyspieszonym.

4) Programy pozostałych przedmiotów obowiązujące w klasie II-ej pozostają bez zmiany.

Dyrektor Departamemtu
(—) W. Schayer

2.

Okólnik Nr. 50

Ministerstwa Oświaty z dnia 13 września 1945 r. (II - 1192/45 N)
(Dz. U. Min. Ośw. Nr. 4 poz. 189 Str. 149).

W sprawie nauki szkolnej religii.

W związku z tym; że przy wykonywaniu postanowień rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 9 grudnia 1926 r. o nauce szkolnej religii katolickiej (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 2. poz. 25) rozwijającego postanowienia art. 120 Konstytucji, praktyka niektórych szkół posunęła się za daleko, naruszając postanowienia art. 111 Konstytucji poręczającego wszystkim obywatelom wolność sumienia i wyznania, Minister Sprawiedliwości w piśmie Nr. U. D. 1089|45 skierowanym do Ministerstwa Oświaty wyjaśnił co następuje:

a) Według art. 120 konstytucji marcowej w każdym zakładzie naukowym, którego program obejmuje kształcenie młodzieży — poniżej lat 18. utrzymywanym w całości lub w części przez Państwo lub ciała samorządowe, jest nauka religii dla wszystkich uczniów obowiązkowa. Według jednak art. 112 zdanie trzecie konstytucji nikt nie może być zmuszony do udziału w czynnościach lub obrzędach religijnych, o ile nie podlega władzy rodzicielskiej lub opiekuńczej.

Z zestawienia powyższych przepisów wynika, iż nie mogą być zobowiązani do nauki religii uczniowie, których rodzice względnie opiekunowie nie należą do żadnego wogóle wyznania czyli są bez-

* Dziennik Urzędowy Min. Ośw Nr. 2 poz. 62
** ukaże się jako osobne wydawnictwo.

wyznaniowymi, względnie których przekonaniom religijnym udzielana w szkole nauka religii nie odpowiada. Za taką interpretacją postanowień art. 120 i 112 konstytucji przemawia art. 111 konstytucji, poręczający wszystkim obywatelom wolność sumienia i wyznania.

b) W szkołach określonych w art. 120 konstytucji nauka religii może być udzielana tylko uczniom należącym do prawnie uznanych związków religijnych. Natomiast uczniowie nie należący do prawnie uznanego związku religijnego, winni być zwolnieni z obowiązkowej nauki religii w tych szkołach i troska o udzielanie im nauki religii winna być pozostawiona ich rodzicom lub opiekunom.

c) W praktyce władze szkolne winne poprzestać na przyjęciu od rodziców, względnie opiekunów odpowiedniej deklaracji, iż nie życzą sobie, by poddane ich pieczy ustawowej dziecko pobierało naukę religii w szkole. Władze szkolne nie są natomiast ani zobowiązane ani powołane przy przyjmowaniu deklaracji do dalszego legitymowania, czy i do jakiego wyznania należą rodzice względnie opiekunowie dziecka.

W wypadkach, gdyby ze względu na różnicę przekonań religijnych między zmarłymi rodzicami a opiekunem zachodziła wątpliwość, czy dziecko winno pobierać naukę religii, opiekun winien się zwrócić do sądu opiekuńczego o radę względnie decyzję.

Podając powyższe do wiadomości zarządzam:

Nauka religii jest obowiązkowa dla uczniów, przynależnych do wyznań uznanych przez Państwo, we wszystkich szkołach (z wyjątkiem szkół wyższych) państwowych, publicznych, samorządowych oraz w tych szkołach prywatnych, które korzystają z zasiłków państwowych lub samorządowych.

2) Uczniowie, których rodzice (prawni opiekunowie) zadeklarują, iż nie życzą sobie, by dzieci ich pobierały naukę religii, ponieważ nie odpowiada to ich przekonaniom religijnym, są od nauki tego przedmiotu zwolnieni.

3) Uczniom, o których mowa w punkcie 2, w świadectwie, w katalogu szkolnym i księdze ocen nie wystawia się oceny z nauki religii.

Minister Oświaty
Cz. Wycech

3.

Zarządzenie

Ministra Oświaty z dnia 14 września 1945 r. (Nr. II KN-1006/45)
(Dz. U. Min. Ośw. — Nr. 5. poz. 207. Str. 168)
w sprawie kształcenia czynnych niekwalifikowanych nauczycieli szkół powszechnych.

Celem ułatwienia czynnym a niekwalifikowanym nauczycielom szkół powszechnych uzyskania pełnych kwalifikacyj do nauczania i dla zorganizowania jednolitej akcji w tym kierunku zarządzam, co następuje:

I. Organizacja.

§ 1. Tworzy się Centralną Komisję Kształcenia Nauczycieli niekwalifikowanych przy Wydziale K. N. Ministerstwa Oświaty oraz Rejonowe Komisje Kształcenia Nauczycieli niekwalifikowanych przy zakładach kształcenia nauczycieli.

§ 2. Zadaniem Centralnej Komisji Kształcenia Nauczycieli jest:
a) opracowywanie programów systematycznego kształcenia czynnych niekwalifikowanych nauczycieli na kursach i drogą pracy samodzielnej,
b) inicjowanie i organizowanie prac związanych z wydawaniem materiałów do samokształcenia (skryptów),
c) planowanie wydawnictw popierających samouctwo i współdziałanie w ich redagowaniu.
d) uwzględnienie potrzeb niekwalifikowanych nauczycieli w akcji radiowo-odczytowej dla ogółu nauczycielstwa,

§ 3. Zadaniem Rejonowych Komisyj Kształcenia niekwalifikowanych nauczycieli jest:
a) bezpośrednie kierowanie akcją samokształceniową przydzielonej przez Kuratorium Okręgu Szkolnego grupy niekwalifikowanych nauczycieli w charakterze uczniów eksternów,
b) wyznaczenie i egzekwowanie przydziałów miesięcznych.
c) organizowanie i prowadzenie wyznaczonych programem kursów w okresie ferii świątecznych i wakacji,
d) udzielanie rad i wskazówek uczniom-eksternom drogą osobistych kontaktów lub korespondencyjnie,
e) przeprowadzenie egzaminów rocznych.

§ 4. W skład Centralnej Komisji przy Ministerstwie Oświaty wchodzą: przewodniczący, z reguły Naczelnik Wydziału K. N. w Ministerstwie Oświaty, jego zastępca i powołani na wniosek przewodniczącego członkowie do poszczególnych zadań.

§ 5. W skład Rejonowych Komisyj wchodzą dyrektorowie Zakładów K. N. jako przewodniczący, ich zastępcy i na wniosek dyrektorów powołani przez Kuratorium członkowie spośród nauczycieli poszczególnych przedmiotów w tym zakładzie lub w razie potrzeby w innym.

Członkowie Rejonowych Komisyj Kształcenia niekwalifikowanych nauczycieli winni mieć tak zorganizowane zajęcia w Zakładzie K. N., aby 2 dni w tygodniu mogli poświęcić się całkowicie pracy nad uczniami-eksternistami.

§ 6. Oprócz wymienionych powyżej komisyj współdziałają w zakresie praktycznego doskonalenia zawodowego czynnych niekwalifikowanych nauczycieli: inspektorzy szkolni, kierownicy szkół i nauczycielstwo.

§ 7. Inspektorzy szkolni obowiązani są w tym zakresie do:

a) powierzenia nauczycieli niekwalifikowanych opiece kierownika lub doświadczonego nauczyciela szkoły,
b) stwarzanie im warunków pracy nad sobą,
c) organizowania lekcji pokazowych,
d) wizytowania nie tylko w charakterze nadzoru, lecz przede wszystkim w celach instrukcyjnych,
e) organizowania bibliotek powiatowych, pracowni, ognisk metodycznych itp.

§ 8. Kierownicy szkół zobowiązani są przy współudziale grona nauczycielskiego do roztoczenia opieki nad niekwalifikowanymi nauczycielami przez:

a) instruowanie w prowadzeniu lekcji,
b) częste wizytowanie lekcji, w związku z tym udzielanie rad i wskazówek,
c) zaproszenie na lekcje innych nauczycieli,
d) pomoc w układaniu planów pracy dydaktyczno-wychowawczej.

§ 9. Niekwalifikowani nauczyciele korzystają z pomocy, jakiej udzielają organizacje nauczycielskie ogółowi nauczycielstwa w dziedzinie doskonalenia pracy zawodowej.

II. *Sposób uzyskiwania pełnych kwalifikacji przez czynnych niekwalifikowanych nauczycieli.*

§ 10. Czynni niekwalifikowani nauczyciele *z cenzusem licealnym* lub równorzędnym otrzymują kwalifikacje do nauczania w szkołach powszechnych drogą przesłuchania wstępnego kursu pedagogicznego rocznej praktyki i kursu wakacyjnego, zakończonego egzaminem dojrzałości dla eksternów w liceum pedagogicznym.

§ 11. Czynni niekwalifikowani nauczyciele *z cenzusem gimnazjalnym* otrzymują pełne kwalifikacje do nauczania w szkołach powszechnych drogą przesłuchania wstępnego kursu pedagogicznego, drogą nie więcej jak pięć lat trwającej praktyki w szkole powszechnej, w czasie której są powoływani na kursy w czasie ferii świątecznych i wakacji; w tym czasie będą przerabiali materiał naukowy *3-letniego* liceum pedagogicznego pod kierunkiem właściwej Rejonowej Komisji Kształceniowej.

Końcowy kurs wakacyjny zakończony będzie egzaminem dojrzałości z zakresu liceum pedagogicznego.

§ 12. Czynni niekwalifikowani nauczyciele *bez cenzusu gimnazjalnego* winni uzyskać najpierw wykształcenie gimnazjalne.

W tym celu wyznacza się dwuletni okres samokształcenia, kierowanego przez Rejonową Komisję kształcenia niekwalifikowanych nauczycieli.

W tym czasie będą uczestniczyli w kursach w okresie ferii świątecznych i wakacji, oraz będą wykonywali zadane im prace. Ostatni z kolei kurs zakończony będzie egzaminem z zakresu gimnazjum ogólnokształcącego.

Po uzyskaniu cenzusu gimnazjalnego dalszy tok pracy przewidziany jest jak w § 11.

§ 13. Celem kursów wymienionych powyżej, zarówno w czasie ferii świątecznych jak i wakacji jest:

a) opracowanie postępów słuchaczy w ich pracy samokształceniowej,
b) wysuwanie nowych zagadnień do przerobienia, omówienie nowego materiału przeznaczonego do opracowania na najbliższy okres, udzielenie wyjaśnień, przekazywanie źródeł i lektury, udzielanie rad i wskazówek dla pracy samokształceniowej,
c) zsyntetyzowanie materiału naukowego, przerobionego samodzielnie przez słuchaczy,
d) uzupełnienie pewnych przedmiotów, nienadających się w całej pełni do samouctwa, jak śpiew, zajęcia praktyczne, ćwiczenia cielesne, rysunki, zajęcia laboratoryjne itd.

§ 14. Czynni niekwalifikowani nauczyciele mogą także uzyskać pełne kwalifikacje do nauczania w szkole powszechnej drogą egzaminów dla eksternów z zakresu gimnazjum i liceum pedagogicznego bez przerabiania drogą wyżej nakazaną materiału naukowego.

III. *Postanowienia ogólne.*

§ 15. Czynni niekwalifikowani nauczyciele wnoszą do Kuratorium Okręgu Szkolnego podania o przyjęcie w charakterze uczniów-eksternów do Rejonowych Komisji kształcenia niekwalifikowanych nauczycieli.

§ 16. Kuratoria przydzielą niekwalifikowanych nauczycieli z cenzusem licealnym lub równorzędnym do Rejonowej Komisji kształcenia niekwalifikowanych nauczycieli przy Pedagogium lub w braku tegoż przy najlepiej postawionym i wyposażonym liceum pedagogicznym. Pozostałych nauczycieli przydzielą do Rejonowych Komisji przy liceach Pedagogicznych z podziałem na grupy według cenzusu, biorąc pod uwagę odległość miejsca pracy od liceum pedagogicznego.

Kuratoria koordynują prace Rejonowych Komisji kształcenia niekwalifikowanych nauczycieli, udzielają im wytycznych, przesyłają im nadesłane z Ministerstwa Oświaty materiały naukowe i czuwają nad wykonaniem nałożonych na nich niniejszym zarządzeniem zadań.

§ 17. Nauczyciele niekwalifikowani wykazujący dobre postępy w pracy samokształceniowej otrzymują na wniosek przewodniczącego właściwej Komisji Rejonowej odpowiednią zniżkę godzin pracy w szkole, o ile właściwy inspektor szkolny uzna ich pracę szkolną za zadawalającą.

§ 18. Sprawozdanie co do uczestnictwa i postępów w pracy czynnych niekwalifikowanych nauczycieli Rejonowe Komisje przesyłają do właściwego Kuratorium Okręgu Szkolnego co roku do dnia 15 września, zbiorowe sprawozdania prześlą Kuratoria Okręgów Szkolnych Ministerstwu Oświaty do dnia 1 października każdego roku.

Minister Oświaty
(—) Cz. Wycech

4.

Zarządzenie

Ministra Oświaty z dnia 12 września 1945 r. (Nr. I — 4714|45 N.)
(Dz. U. Min. Ośw. Nr. poz. 208. Str. 170)

wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu, w sprawie wynagrodzenia nauczycieli publicznych szkół powszechnych (szkół ćwiczeń, szkół specjalnych), szkół średnich ogólnokształcących i zakładów kształcenia nauczycieli oraz szkół zawodowych, z tytułu nauczania lub zajęć w godzinach nadliczbowych.

Celem uregulowania sprawy wynagrodzenia nauczycieli z tytułu nauczania oraz zajęć w godzinach nadliczbowych, zarządzam z ważnością od 1 września 1945 r., co następuje:

§ 1. Nauczyciele publicznych szkół powszechnych (szkół świczeń, szkół specjalnych), szkół średnich ogólnokształcących i zakładów kształcenia nauczycieli oraz nauczyciele szkół zawodowych - za nauczanie w godzinach nadliczbowych, t. j. przekraczających wymiar godzin nauczania oraz innych zajęć obowiązkowych nauczycieli i kierowników szkół, otrzymują wynagrodzenie za godziny nadliczbowe.

§ 2 (1) wynagrodzenie za godziny nadliczbowe wypłaca się:

a) jeżeli nauczanie, względnie pełnienie innych czynności w godzinach nadliczbowych trwa przez pełne dwa półrocza nauki szkolnej — przez 12 miesięcy,
b) jeżeli zajęcia te trwają przez jedno półrocze nauki szkolnej — przez 6 miesięcy,
c) jeżeli zajęcia te trwają przez okres co najmniej 5 lub więcej pełnych miesięcy, lecz nie przez pełne dwa półrocza nauki szkolnej — przez liczbę miesięcy o 1 większą od liczby miesięcy, w ciągu których zajęcia te trwały,
d) jeżeli zajęcia trwają przez okres krótszy niż 5 miesięcy — przez okres, w którym one trwały z tym, że nauczycielowi, który rozpoczął lub zakończył zajęcia w środku miesiąca, należy za okresy czasu krótsze od pełnego miesiąca, wypłacać za każdy dzień 1|30 stawki miesięcznej.

(2) Wynagrodzenie za 11 i 12 miesiąc (punkt c) i wynagrodzenie za miesiąc dodatkowy (punkt c), określa się w wymiarze, odpowiadającym należnoś i dla danego miesiąca ze średnią miesięczną liczbą godzin nadliczbowych w okresie czasu, w ciągu którego nauczyciel był zatrudniony.

§ 3. Wynagrodzenie za godziny nadliczbowe płatne jest z góry lub z dołu w zależności od rodzaju godzin nadliczbowych. Z góry płatne są godziny nadliczbowe, przydzielone nauczycielowi na dany rok szkolny na podstawie ustalonego z góry i zatwierdzonego na cały rok szkolny podziału czynności grona nauczycielskiego. Z dołu natomiast płatne są godziny nadliczbowe, dla których okres trwania nie może być z góry ustalony (np. za godziny nadliczbowe wynikające z powierzenia zastępstw osób chorych i urlopowanych bezterminowo).

§ 4. Wysokość miesięcznej stawki za 1 godzinę nadliczbową w tygodniu wynosi:

1) dla wychowawczyń przedszkoli 50 zł.

2) dla nauczycieli szkół powszechnych 60 zł.

3) dla nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących, zakładów i kursów kształcenia nauczycieli oraz nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących w szkołach zawodowych 80 zł.

4) dla nauczycieli szkół zawodowych z pełnymi kwalifikacjami do nauczania przedmiotów zawodowych, oraz nauczycieli Wyższych Kursów Naucz., Państw. Pedagogiów, Państw. Instytutu Rob. Ręcz. Państw. Instytutu Pegagogiki Specj. oraz Państw. Instytutów Pedagogicznych 100 zł.

5) dla instruktorów w szkołach zawodowych 80 zł.

§ 6. Nauczyciele szkół średnich ogólnokształcących, szkół zawodowych i zakładów kształcenia

nauczyciele otrzymują wynagrodzenie w wysokości 100 zł. miesięcznie za każdą z następujących czynności:

1) za opiekę wychowawczą nad jedną klasą
2) za opiekę nad jednym gabinetem (fizycznym, chemicznym i przyrodniczym lub innym).
3) za opiekę nad organizacją uczniowską,
4) za prowadzenie biblioteki.

§ 6 Nauczyciele szkół średnich ogólnokształcących, szkół zawodowych i zakładów kształcenia nauczycieli, uzupełniający czynności związane z zarządem internatów lub czynności wychowawców młodzieży w internatach przy zakładach państwowych otrzymują wynagrodzenie w wysokości 500 zł. miesięcznie.

§ 7. Nauczyciele szkół ćwiczeń, szkół powszechnych i specjalnych, którzy spełniają czynności związane z praktycznym kształceniem kandydatów na nauczycieli, otrzymują miesięcznie wynagrodzenie jak za 4 godziny nadliczbowe według stawek dla nauczycieli szkół powszechnych.

§ 8. Lekarze i dentyści szkolni za opiekę higieniczno-lekarską otrzymują miesięcznie 100 zł. za każdą godzinę pracy tygodniowo.

Minister Oświaty:
Cz. Wycech

5.

Dekret

z dnia 29 września 1945 r.

o zmianie ustawy z dnia 2 lipca 1924 r. w przedmiocie pracy młodocianych i kobiet.

(Dziennik Ustaw R. P. z dnia 13 października 1945 r. Nr. 43, poz. 236). Przedruk.

Na podstawie ustawy z dnia 3 stycznia 1945 r. o trybie wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr 1, poz 1) — Rada Ministrów postanawia, a Prezydium Krajowej Rady Narodowej zatwierdza, co następuje:

„Art. 1. Art. 9 ustawy z dnia 2-go lipca 1924 r. w przedmiocie pracy młodocianych i kobiet (Dz. U R. P. Nr 65, poz. 636), zmienionej ustawą z dnia 7 listopada 1931 r. (Dz. U. R. P. Nr 101, poz. 773) otrzymuje brzmienie następujące:

„Art. 9. Młodociani obowiązani są do uczęszczania na naukę zawodową lub dokształcającą.

Do obowiązujących godzin pracy wlicza się godziny nauki zawodowej lub dokształcającej w szkołach dla młodocianych pracowników, uczniów, terminatorów i praktykantów w liczbie, nie przekraczającej osiemnastu godzin tygodniowo, niezależnie od tego, czy nauka odbywa się w szkole w godzinach pracy młodocianego, czy też poza tymi godzinami. Regularne odbywanie tej nauki winno być wykazane poświadczeniem odnośnego zakładu naukowego."

Art. 2. Wykonanie niniejszego dekretu porucza się Ministrowi Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z właściwymi Ministrami.

Art. 3. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia t. j. z dniem 13 października 1945 r.

Prezydent Krajowej Rady Narodowej	Prezes Rady Ministrów	Minister Pracy i Opieki Społecznej	Minister Oświaty
(—) Bolesław Bierut	*(—) Edward Osóbka-Morawski*	*(—) Jan Stańczyk*	*(—) Czesław Wycech*

6.

Zarządzenie

Ministra Oświaty z dnia 1 października 1945 r. (Nr III 536/45 N) (Dz. U. Min. Ośw. Nr. 6 poz. 245, str. 208).

w sprawie utworzenia Państwowego Liceum Spółdzielczego Przetwórstwa Mlecznego w Rzeszowie

Na podstawie art. 1 ustawy z dnia 4 czerwca 1920 r. o tymczasowym ustroju władz szkolnych (Dz. U. R. P. Nr 50, poz 304) zarządzam, co następuje:

§ 1. Otwieram Państwowe Liceum Spółdzielcze Przetwórstwa Mlecznego w Rzeszowie.

§ 2. Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z ważnością od dnia 1 października 1945 r.

Minister Oświaty:
(—) Cz. Wycech

7.

Okólnik Nr. 57

Ministerstwa Oświaty z dnia 10-go października 1945 r. (IP-5739/45 N) (Dz. U. MinOśw. Nr. 6 poz. 256, str. 214).

w sprawie powrotu na swoje stanowiska służbowe zdemobilizowanych żołnierzy

Doszło do wiadomości Ministerstwa, że zdemobilizowani żołnierze-nauczyciele, powołani swego czasu do czynnej służby wojskowej ze stanowisk nauczycielskich, zastają obecnie stanowiska zajęte na stałe przez inne osoby, a władze szkolne zaś kierują zdemobilizowanych żołnierzy na inne stanowiska, położone w innych niż poprzednio miejscowościach. Często zdemobilizowani wyczekiwać muszą dość długo na odpowiednie skierowanie.

Takie postępowanie władz szkolnych w stosunku do powracających z wojska funkcjonariuszów państwowych nie jest właściwe, tak ze względu na obowiązki ciążące na społeczeństwie wobec powracających żołnierzy, jak i ze względu na obowiązujące przepisy prawne. Wobec powyższego Ministerstwo wyjaśnia co następuje:

1. Sprawy związane ze stosunkiem pracy pracowników kontraktowych, powołanych do służby wojskowej regulują art. 134 i 135 ustawy z dnia 9. IV. 1938 r. o powszechnym obowiązku wojskowym (Dz. U. R. P. Nr 25, poz. 220).

2. Obowiązek udzielania pracy przez władze państwowe swoim pracownikom zdemobilizowanym, określony jest w dekrecie z dnia 10. VIII. 1945 r. o częściowej demobilizacji żołnierzy armii czynnej (Dz. U. R. P. Nr. 31, poz. 187).

3. Sprawa powrotu pracowników etatowych na poprzednio zajmowane stanowiska przedstawia się następująco:

W razie powołania nauczyciela mianowanego (etatowego) do czynnej służby wojskowej, stosunek służbowy z nim nie zostaje rozwiązany, lecz na czas pełnienia służby wojskowej zostaje on zwolniony od pełnienia obowiązków służbowych. Etat zajmowany przed powołaniem do wojska zostaje dla niego zarezerwowany i etat ten nie może być obsadzony na stałe przez kogo innego. Na stanowisko to może być przyjęta jedynie siła kontraktowa, albo też można było powierzyć komuś pełnienie obowiązków przywiązanych do danego stanowiska. W razie powrotu z wojska nauczyciel obejmuje zajmowane przez siebie poprzednio stanowisko, w takimże samym jak poprzednio charakterze tego stosunku służbowego, chyba że po powrocie zgodzi się objąć inne stanowisko. W zasadzie powinien wrócić on na swoje dawne stanowisko, z którego może przejść na inne w sposób określony w pragmatyce nauczycielskiej.

Przypominając powyższe zasady, polecam zatrudnianie zgłaszających się do służby zdemobilizowanych nauczycieli zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Minister Oświaty:
(—) Cz. Wycech

8.

Okólnik Nr. 58

Ministerstwa Oświaty z dnia 11 października 1945 r. Nr. II W-1758/45 N

w sprawie realizacji P. W. w IV kl. gimnazjalnej, I i II liceum szkół średnich ogólnokształcących, zawodowych, w szkołach dokształcających zawodowych, w zakładach kształcenia nauczycieli, na kursach gimnazjalnych i licealnych, oraz w sprawie przywrócenia przysposobienia sportowego w IV kl. gimnazjalnej i I i II liceum szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych

1. W związku z realizacją P. W. Ministerstwo Oświaty po uzgodnieniu z Ministerstwem Obrony Narodowej zwraca uwagę, iż przeszkolenie z zakresu P. W. winno obejmować zarówno młodzież męską jak i żeńską Dla młodzieży męskiej przewiduje się P. W.: w gimnazjach zawodowych w kl. III i IV, w liceach zawodowych w kl. I, II i III (tam gdzie jest) w gimnazjach i liceach ogólnokształcących w kl. IV oraz I i II liceach w szkołach dokształcających zawodowych. Dla młodzieży żeńskiej: w gimnazjach zawodowych w kl. III i IV w liceach zawodowych w kl. I, II i III (tam gdzie jest), w liceach ogólnokształcących w kl. I i II, w szkołach dokształcających zawodowych.
2. Zajęcia z zakresu P. W. winny odbywać się w toku normalnej nauki szkolnej, są obowiązujące dla całej młodzieży, objętej wymienionymi klasami, z tym, że w programie wyszkolenia P. W. należy przewidzieć po 2 godz. zajęć tygodniowo (w miejsce dotychczasowych czterech),

a w ciągu roku szkolnego cztery ćwiczenia półdniowe (licząc po 4 godz. każde) i cztery ćwiczenia całodzienne (licząc po 10 godz. każde).

3. W gimnazjach i liceach dla młodzieży opóźnionej wg. programu nauki o trybie przyspieszonym (dopuszczalne jest ograniczenie programu wyszkolenia do jednej godziny tygodniowo, oraz czterech ćwiczeń półdniowych, czterech ćwiczeń całodziennych).
4. P. W. należy prowadzić według dotychczasowych zarządzeń i instrukcji, opierając się na istniejącym programie (1937 r.).
5. We wszystkich hufcach należy przeprowadzić wyszkolenie wg programu stopnia pierwszego w dalszym ciągu, a w miarę wyczerpania programu pierwszego stopnia uzupełnić program wyszkolenia II stopnia, z pominięciem nauki strzelania.
6. Komendanta hufca zatwierdza Kuratorium Okręgu Szkolnego, Kierownictwo Szkoły przed wysłaniem wniosku winno uzgodnić kandydaturę z odnośnym kierownictwem referatu W. F. i P. W. przy R. K. U.
7. Nauczycielowi, prowadzącemu zajęcie P. W. liczy się 3 godz. lekcyjne za każdą klasę, nauczycielce 2 godz. lekcyjne (rozporządzenie z dnia 29 kwietnia 1938 r.).
8. W związku z ustaleniem godzin P. W., wznawia się przysposobienie sportowe w kl. IV gimnazjum, I i II liceach w wymiarze 2 godzin tygodniowo.

Ze względu na doniosłe znaczenie P. W., mające na celu wychowanie dzielnych, świadomych obywateli, gotowych w każdej chwili do obrony kraju, zechcą kuratorowie otoczyć przedmiot ten specjalnie troskliwą pieczą.

Dyrektor Departamentu
(—) *W. Schayer.*

9.

Rozporządzenie

Ministra Oświaty z dnia 17 października 1945 r. (Nr IP—396/45 N)
(Dz. U. Min. Ośw. — Nr 5, poz. 199 Str. 162)

w sprawie wynagrodzenia opłacanych przez Państwo kontraktowych nauczycieli szkół państwowych i publicznych.

Na podstawie art. 1 ustawy z dnia 4 czerwca 1920 r. o tymczasowym ustroju władz szkolnych (Dz. U R. P. Nr 50, poz. 304) ustalam następujące normy wynagrodzenia opłacanych przez Państwo kontraktowych nauczycieli w szkołach państwowych i publicznych:

A. Wynagrodzenie nauczycieli, zajętych w pełnej liczbie godzin.

§ 1. Przez pełną liczbę godzin nauczania względnie pełnienia czynności asystenckich lub instruktorskich należy rozumieć liczbę godzin, określoną jako wymiar zajęć obowiązkowych nauczycieli etatowych w rozporządzeniu Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 10 sierpnia 1937 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 10, poz. 316).

§ 2. Wychowawczynie przedszkoli otrzymują wynagrodzenie, równające się uposażeniu funkcjonariuszów państwowych X grupy.

§ 3. (1) Nauczyciele publicznych szkół powszechnych (szkół specjalnych, szkół ćwiczeń) otrzymują wynagrodzenie, równające się uposażeniu funkcjonariuszów państwowych IX grupy.
(2) Nauczyciele, których zaangażowano w charakterze zastępców chorych lub urlopowanych, mogą otrzymać ryczałtowe wynagrodzenie miesięczne, równające się uposażeniu funkcjonariuszów państwowych X grupy.

§ 4. (1) Kwalifikowani nauczyciele w szkołach średnich ogólnokształcących, liceach pedagogicznych i seminariach dla wychowawczyń przedszkoli otrzymują wynagrodzenie, równające się uposażeniu funkcjonariuszów państwowych VII grupy.
(2) Niekwalifikowani nauczyciele w tych szkołach otrzymują wynagrodzenie, równające się uposażeniu grupy VIII.

§ 5. Nauczyciele w szkołach zawodowych i dokształcających otrzymują wynagrodzenie, równające się uposażeniu jednej z grup od VIII do VI według indywidualnych umów w zależności od typu szkoły w granicach etatów, wykazanych w budżecie.

§ 6. Asystenci i instruktorzy w szkołach zawodowych i dokształcających otrzymują wynagrodzenie, równające się uposażeniu jednej z grup od IX do VII, według indywidualnych umów w zależności od typu szkoły w granicach etatów, wykazanych w budżecie.

§ 7. Dyrektorzy lub kierownicy w szkołach zawodowych i dokształcających (kierownicy wydziałów i warsztatów) otrzymują wynagrodzenie na zasadach przewidzianych dla nauczycieli tych szkół, z tym, że ponadto przysługuje im dodatek służbowy według stawek, ustabilizowanych przez Ministra Oświaty.

§ 8. Nauczyciele szkół wyższych nieakademickich otrzymują wynagrodzenie określone w § 5 niniejszego rozporządzenia.

§ 9. (1) Minister Oświaty może zezwolić, aby wynagrodzenie umowne było o jedną grupę wyższe od

wynagrodzenia, określonego w §§ 2, 3, 4, 6, 7 i 8, a to zależnie od liczby lat pracy nauczycielskiej lub praktyki zawodowej, oraz kategorii wykładanych przedmiotów.

(2) Minister Oświaty może również przyznać wybitnym fachowcom-nauczycielom, asystentom lub instruktorom w szkołach zawodowych, dokształcających i wyższych nieakademickich dodatkowe wynagrodzenie, wynoszące najwyżej 100 % otrzymywanego wynagrodzenia.

B. Wynagrodzenie za godziny nadliczbowe.

§ 10. Nauczyciele kontraktowi otrzymują za godziny, przekraczające obowiązkowy wymiar godzin nauczania nauczycieli etatowych danej kategorii szkół, dodatkowe wynagrodzenie w wysokości i na zasadach ustalonych dla nauczycieli etatowych danej kategorii szkół w rozporządzeniu Ministra Oświaty z dnia 19 września 1945 r. Nr IP—4784/45 N w sprawie wynagrodzenia nauczycieli publicznych szkół powszechnych (szkół ćwiczeń, szkół specjalnych), szkół średnich ogólnokształcących i zakładów kształcenia nauczycieli oraz szkół zawodowych z tytułu nauczania lub zajęć w godzinach nadliczbowych.

C. Wynagrodzenie nauczycieli, niezajętych w pełnym wymiarze godzin.

§ 11. (1) Nauczyciele i instruktorzy oraz asystenci, nie zajęci w pełnym wymiarze godzin, otrzymują wynagrodzenie ryczałtowe, ustalone w zależności od liczby godzin nauczania, względnie pełnienia czynności asystenckich lub instruktorskich w tygodniu, oraz stawki wynagrodzenia miesięcznego za jedną godzinę wymienionych wyżej zajęć tygodniowo w danej kategorii szkół i nauczycieli.

(2) Dla określenia właściwej stawki wynagrodzenia za jedną godzinę tygodniowo, o której mowa w p. 1 należy przyjąć i ustalić najpierw kwotę wynagrodzenia, jaką by dany nauczyciel, asystent lub instruktor otrzymał na podstawie niniejszego rozporządzenia, gdyby był zajęty w pełnym wymiarze godzin, poczym podzielić wspomnianą kwotę przez liczbę godzin obowiązującego wymiaru. Otrzymany iloraz, zaokrąglony do 5 zł wzwyż, stanowi poszukiwaną stawkę.

(3) Określone w sposób podany w pkt. 2 stawki dla nauczycieli wymienionych w §§ 5—8 niniejszego rozporządzenia mogą być zwiększone przez Ministra Oświaty o 100 % w stosunku do wybitnych fachowców, zgodnie z § 9 pkt 2.

(4) Wynagrodzenie, obliczone na zasadzie ustępów poprzednich, wypłaca się zasadniczo w miesiącach nauki szkolnej. Za miesiące wakacyjne — o ile objęte są umową — wynagrodzenie za 1 miesiąc oblicza się, mnożąc średnią liczbę tygodniowo w miesiącach przepracowanych przez odpowiednią stawkę.

D. Zawieranie umowy.

§ 12. (1) Stosunek pracy kontraktowych nauczycieli (asystentów, instruktorów, wychowawczyń przedszkoli) opiera się na umowie, którą należy zawierać z każdym pracownikiem pisemnie według załączonego wzoru. Spisanie i zatwierdzenie umowy powinno z reguły nastąpić przed rozpoczęciem pełnienia obowiązków.

(2) Władzą powołaną do zawarcia umowy jest Inspektor Szkolny, Kurator Okręgu Szkolnego lub Minister Oświaty, zależnie od tego, której z tych władz szkoła podlega bezpośrednio.

(3) Kurator Okręgu Szkolnego w odniesieniu do szkół wyższych, nieakademickich, może do zawarcia umowy upoważnić dyrektorów tych szkół. Z nauczycielem, który ma być zatrudniony w kilku szkołach, zawiera umowę na łączną liczbę godzin ten dyrektor, który do zawarcia umowy został upoważniony. Umowa podlega zawsze zatwierdzeniu przez władzę, dającą upoważnienie do jej zawarcia. Dyrektor szkoły, upoważniony do zawarcia umowy, przesyła dwa egzemplarze umowy, podpisane przez pracownika wraz z jednym odpisem tej umowy władzy upoważniającej. Władza zatrzymuje jeden egzemplarz umowy w swych aktach, drugi zaś — przeznaczony dla pracownika, wraz z odpisem po jego uwierzytelnieniu zwraca dyrekcji właściwego zakładu naukowego.

E. Czas trwania umowy.

§ 13. (1) Przy określeniu czasu trwania umowy z kontraktowymi nauczycielami (asystentami, instruktorami, wychowawczyniami przedszkoli) w szkołach państwowych i publicznych, opłacanymi przez Państwo, stosować należy następujące zasady:

a) jeżeli nauczyciel ma być zatrudniony przez pełne dwa półrocza nauki szkolnej, umowę zawrzeć należy na przeciąg czasu od 1 września do 31 sierpnia następnego roku,

b) jeżeli nauczyciel zatrudniony ma być tylko przez pierwsze półrocze nauki szkolnej, kończące się w styczniu — umowę zawrzeć należy na czas od 1 września do końca lutego,

c) jeżeli nauczyciel zatrudniony ma być przez pełne drugie półrocze, umowę zawrzeć należy na czas od 1 lutego do 31 lipca,

d) jeżeli nauczyciel ma być zatrudniony w ciągu krótszego czasu, niż pełne półrocze nauki szkolnej lub jeżeli ma rozpocząć pracę w ciągu pierwszego, a zakończyć w ciągu lub z końcem drugiego półrocza nauki szkolnej, umowę zawrzeć należy na tyle miesięcy, przez ile nauczyciel ma być faktycznie zatrudniony, w przypadku jednak, gdy okres pracy ma trwać przynajmniej pięć miesięcy, umowę zawrzeć należy na czas o jeden miesiąc dłużej od liczby miesięcy, w ciągu których nauczyciel ma być faktycznie zatrudniony.

(2) O ile dla niektórych typów szkół w szkolnictwie zawodowym będzie ustalona odmienna organizacja roku szkolnego niż przyjęta w zarządzeniu Kierownika Resortu Oświaty z dnia 15 września 1944 r. w sprawie podziału roku szkolnego na okresy w publicznych szkołach powszechnych, w szkołach średnich ogólnokształcących i zakładach kształcenia nauczycieli (Dz. Urz. Min. Ośw. Nr 1—4, poz. 11) i z dnia 9 lipca 1936 r. o organizacji roku szkolnego w zawodowych szkołach przemysłowych i dokształcających (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 5, poz. 121), przy której przepisy niniejszego rozporządzenia nie dadzą się w całej rozciągłości zastosować, wtenczas dla nauczycieli takich jednostek szkolnych czas trwania umowy określony będzie osobnymi zarządzeniami Ministra.

§ 14 (1) Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z ważnością od 1. IX. 1945 r.

(2) Równocześnie traci moc obowiązujące rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 10. VII. 1937 r. (Nr BP—14575/37) w sprawie wynagrodzenia nauczycieli kontraktowych, opłacanych przez Państwo (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 10, poz. 316).

Minister Oświaty
(—) Cz. Wycech.

Załącznik do rozporządzenia Ministra Oświaty
z dnia 17 X. 1945 r. (Nr IP—2596/45 N).

Wzór

UMOWA

o pracę, zawarta w .... dnia .... 194..... r. między .... działającym w imieniu Skarbu Państwa, jako pracodawcy, a ob. .... jako pracownikiem.

1) Ob. .... zwan .... w dalszej treści umowy niniejszej pracownikiem, przyjmuje na siebie od dnia .... 194..... r. do dnia .... obowiązki nauczyciela wychowawczyni przedszkola .... w ....

a) w wymiarze .... godzin zasadniczych i .... godzin nadliczbowych tygodniowo w pierwszym półroczu nauki szkolnej.

b) w wymiarze .... godzin zasadniczych i .... godzin nadliczbowych tygodniowo w drugim półroczu nauki szkolnej.

2) Pracownik będzie otrzymywał wynagrodzenie, równające się uposażeniu funkcjonariuszów państwowych .... grupy wraz z wszystkimi przysługującymi nauczycielom mianowanym dodatkami, wypłacane miesięcznie z góry, przez czas trwania umowy.

Za godziny nadliczbowe pracownik będzie otrzymywał wynagrodzenie dodatkowe, wypłacane miesięcznie z góry w wysokości i na zasadach określonych dla nauczycieli mianowanych.

*) Pracownik będzie otrzymywał wynagrodzenie ryczałtowe, płatne miesięcznie z góry w wysokości określonej w paragrafie 11 pkt. 2 rozporządzeniem Ministra Oświaty z dnia 17 października 1945 r. o wynagrodzeniu nauczycieli kontraktowych .... za jedną godzinę tygodniowo w stosunku miesięcznym.

W razie podróży służbowych lub delegacji przysługują pracownikowi należności według norm, obowiązujących dla funkcjonariuszów państwowych, pobierających uposażenie grupy ....

3) W razie niemożności pełnienia obowiązków wskutek powołania do pełnienia czynności sędziego przysięgłego, ławnika sądu pracy, albo innych obowiązków obywatelskich nałożonych przepisami prawa publicznego albo też wskutek wykluczenia od zajęć przez władzę sanitarną dla zapobieżenia rozwleczeniu choroby zaraźliwej, pracownik zachowuje przez okres 3-ch miesięcy prawo do wynagrodzenia zmniejszonego o kwoty otrzymane ze Skarbu Państwa na skutek powołania do pełnienia wyżej wymienionych obowiązków obywatelskich albo też wykluczenia od zajęć przez władze sanitarne. We wszystkich wymienionych wyżej wypadkach niemożności pełnienia obowiązków prawo do wynagrodzenia gaśnie przed upływem 3-ch miesięcy, jeżeli w ciągu tych 3 miesięcy umowa niniejsza ulegnie rozwiązaniu wskutek upływu czasu, na który ją zawarto.

W razie powołania na przeszkolenie lub na ćwiczenia wojskowe na podstawie ustawy z dnia 9 kwietnia 1938 r. o powszechnym obowiązku wojskowym, zatrzymuje pracownik na czas tego przeszkolenia lub ćwiczenia wynagrodzenie określone w punkcie 2) z zastrzeżeniem postanowień art. 135 wspomnianej ustawy. W razie powołania do odbycia zasadniczej służby wojskowej, jak również w razie powołania do czynnej służby wojskowej ze względu na bezpieczeństwo Państwa na podstawie powołanej wyżej ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym przestanie pracownik otrzymywać wynikające z niniejszej umowy wynagrodzenie, z końcem miesiąca, w którym nastąpiło wcielenie.

4) Pracownik zobowiązuje się ściśle stosować do ustaw, regulaminów, instrukcji i innych przepisów, obowiązujących nauczycieli szkoły, w której pracuje, oraz do zarządzeń władz nad tą szkołą przełożonych.

5) W razie uchylenia warunków umowy, mogą być nałożone na pracownika kary pieniężne do wysokości 10% wynagrodzenia, niezależnie od możności stosowania innych rygorów.

---

*) Uwaga: Ustęp oznaczony *) ważny jest tylko dla umów, zawieranych z nauczycielami o niepełnym wymiarze godzin. W tych wypadkach skreślić należy dwa pierwsze ustępy punktu 2).

6) Rozwiązanie stosunku pracy z niniejszej umowy następuje:

a) wskutek upływu czasu, na który umowę zawarto,

b) w razie przejścia pracownika do służby o charakterze publiczno-prawnym, z dniem poprzedzającym dzień, od którego będzie przysługiwało pracownikowi uposażenie służbowe na podstawie nominacji,

c) w razie powołania do odbycia zasadniczej służby wojskowej, jeżeli stosunek pracy w chwili powołania trwał nieprzerwanie mniej aniżeli 6 miesięcy, z dniem wcielenia.

Umowa nie ulega rozwiązaniu z powodu:

a) powołania do odbycia zasadniczej służby wojskowej, jeżeli stosunek pracy w chwili powołania trwał nieprzerwanie co najmniej 6 miesięcy,

b) powołania pracownika na przeszkolenie lub na ćwiczenia wojskowe, oraz

c) powołania żołnierzy rezerwy lub pospolitego ruszenia do czynnej służby wojskowej ze względu na bezpieczeństwo Państwa.

Umowa niniejsza może być każdej chwili rozwiązana przed upływem czasu na jaki została zawarta. W tym wypadku rozwiązanie stosunku pracy następuje po wypowiedzeniu umowy przez pracodawcę lub pracownika. Wypowiedzenie dokonane być winno na piśmie najpóźniej na 6 tygodni naprzód na koniec kwartału kalendarzowego.

W razie popełnienia przez pracownika zaniedbania, lub czynu, który bądź to podpada pod powszechnie obowiązujące ustawy karne i ścigany ma być w drodze karno-sądowej, bądź też, stanowiłby, jeśliby się go dopuścił funkcjonariusz państwowy, występek służbowy w rozumieniu ustaw i przepisów, służyć będzie .... prawo jednostronnego uznania niniejszej umowy za rozwiązaną natychmiast. Decyzja ta, która winna być umotywowana i doręczona na piśmie, powoduje rozwiązanie stosunku pracy z chwilą jej doręczenia, wstrzymanie z tą chwilą określonego w punkcie 2) wynagrodzenia. O ile decyzja ta nie wyszła od władzy naczelnej (której decyzja nie podlega dalszemu tokowi instancyj) będzie pracownikowi służyło prawo odwołania się od tej decyzji w ciągu 14 dni od dnia następującego po dniu doręczenia do władzy bezpośrednio wyższej. Orzeczenie wydane w II instancji jest ostateczne. Odwołanie nie ma w żadnym wypadku mocy wstrzymującej, a tylko w razie uchylenia decyzji pierwszej przez władzę wyższej instancji będzie pracownikowi służyło prawo żądania przywrócenia go do pełnienia obowiązków na warunkach niniejszej umowy, przy czym wynagrodzenie, jakie należałoby się od chwili zwolnienia, winno być dodatkowo wypłacone. Poza tym zrzeka się pracownik prawa podnoszenia z powodu wyżej unormowanego jednostronnego natychmiastowego rozwiązania umowy jakichkolwiek zarzutów, względnie żądania jakiegokolwiek odszkodowania.

7) W razie rozwiązania stosunku pracy pracownik będzie obowiązany zwrócić otrzymane zaliczki i uregulować zaciągnięte względem pracodawcy (Skarbu Państwa) zobowiązania pieniężne i inne.

8) Dla wszystkich sporów, jakie mogą wyniknąć z niniejszej umowy, będą w I instancji kompetentne sądy przedmiotowe — właściwe, mające siedzibę w ....

Podpis przedstawiciela władzy:

Podpis pracownika:

10.

Instrukcja

Ministerstwa Oświaty z dnia 19 października 1945 r. (Nr. II WP 1963/45 N)
(Dz. U. Min. Ośw. Nr. 6 poz. 254 str. 211).

w sprawie organizacji wychowania przedszkolnego i rozbudowy sieci przedszkolnej w Okręgach Szkolnych.

Kuratoria winny w organizacji roku szkolnego 1945/46 w zakresie wychowania przedszkolnego kierować się następującymi wytycznymi:

1. Sieć przedszkolna.

Kuratoria polecą Inspektorom Szkolnym tworzenie przedszkoli dla dzieci w wieku od lat 4-ch ukończonych do czasu rozpoczęcia obowiązku szkolnego (z tolerancją roczną).

Dążeniem Ministerstwa jest upowszechnienie przedszkoli i utworzenie podstawy do przeprowadzenia obowiązku przedszkolnego na całym terytorium Państwa.

W związku z tym Inspektorowie mają zaplanować pełną sieć przedszkolną. Ze względów gospodarczych oraz z uwagi na szczupłość kadr wychowawczych przedszkoli należy utrzymać zasadę rozwojowości w budowie sieci przedszkolnej, zachowując w jej realizacji następującą hierarchię potrzeb terenowych;

a) rozbudowa przedszkoli w terenach odzyskanych,

b) rozbudowa przedszkoli w terenach szczególnie zniszczonych przez wojnę,

c) rozbudowa przedszkoli w terenach uprzemysłowionych,

d) rozbudowa przedszkoli w terenach uboższych gospodarczo, rozstrzygając każdorazowo na rzecz miejscowości o złych warunkach mieszkaniowych, przeludnionych, środowiska robotniczego i chłopskiego.

2. *Czynniki współdziałające.*

Dla zapewnienia akcji najpomyślniejszych warunków realizacji Ministerstwo zaleca pozyskanie współdziałania czynnika samorządowego: Gminnych, Powiatowych i Wojewódzkich Rad Narodowych, Gminnych i Powiatowych Komisyj Oświatowych; czynnika społecznego: organizacyj oświatowo-kulturalnych „R. T. P. D.", „Wici", Ludowego Związku Kobiet, spółdzielczych: Samopomocy Chłopskiej, Wojewódzkich Zjednoczeń Przemysłowych i ich Central, a także organów podległych resortom państwowym: Izb Rolniczych, Komitetów Opieki Społecznej, Monopoli Państwowych — mogących się przyczynić do rozbudowy wychowania przedszkolnego.

Należy oddziaływać na dyrekcje fabryk, Rady Zakładowe, Związki Zawodowe, aby w zrozumieniu obowiązku przychodzenia z pomocą pracownikom w wychowaniu dzieci dotowały akcję przedszkolną.

Nie należy zaniedbać oddziaływania na aktywność samorządów po przez starostów i burmistrzów, którzy mają być przez Inspektorów Szkolnych orientowani w potrzebach akcji przedszkolnej.

3. *Pomoc Państwa.*

1) Biorąc pod uwagę stan finansowy Samorządów wiejskich i miejskich w przejściowym okresie powojennym Skarb Państwa będzie przychodził z pomocą w zakładaniu i utrzymaniu przedszkoli drogą nie tylko przyznawania wystarczającej liczby etatów wychowawczyń, ale również dotowania w obrębie przystosowania pomieszczeń, zaopatrzenia w pomoce naukowe i dożywiania dzieci.

2) Z pomocy Państwa również korzystać będą instytucje kulturalno oświatowe, spółdzielcze i zakłady pracy tam, gdzie to się okaże szczególnie wskazane, a brak na ten cel dostatecznych funduszów udowodniony zostanie ze strony ubiegającej się o pomoc instytucji.

4. *Charakter i organizacja przedszkoli.*

Pomoc Państwa przedszkolom, prowadzonym przez czynniki wymienione w punkcie 3 przyznawana w formie etatów i dotacyj, rozprowadzana będzie poprzez Kuratoria Okręgów Szkolnych, z tym, że przedszkola te będą nosiły charakter zakładów publicznych tj., że korzystać z nich będą bezpłatnie wszystkie dzieci w wieku przedszkolnym danej okolicy w promieniu przeciętnie jednego kilometra. (Dopuszczalnym jest pobieranie od rodziców i opiekunów pewnych opłat na dożywianie dzieci, dostosowanych do możliwości gospodarczych rodziców i nie przekraczających kosztów własnych).

Przedszkola spełnią swoje zadanie, jeśli przystosowane będą do warunków miejscowych pod względem czasu trwania w nich zajęć z dziećmi, liczebności oddziałów i urządzeń, czyniących zadość potrzebom rozwojowym dziecka.

Ze względów wychowawczych i administracyjnych wskazanym jest tworzenie przedszkoli przynajmniej dwuoddziałowych, które umożliwiają podział dzieci w zależności od rozwoju ogólnego i wieku na grupy, nieprzekraczające dla młodszych 30, dla starszych 35—40 dzieci.

W przedszkolach tych zatrudnić należy przynajmniej jedną wychowawczynię kwalifikowaną, powierzając kierownictwo przedszkola, oraz jedną lub więcej (zależnie od liczebności grup i oddziałów) wychowawczyń o niepełnych kwalifikacjach, które zostaną stopniowo doszkolone.

W warunkach, gdy przedszkole musi być czynne w czasie przekraczającym przepisowy wymiar godzin pracy wychowawczyni — obowiązujący dla wychowawczyń na równi z nauczycielstwem szkół powszechnych — należy opłacać wychowawczyniom godziny nadliczbowe w wysokości przyznanej nauczycielom szkół powszechnych lub zatrudniać dodatkowo siłę wychowawczą pomocniczą dla zorganizowania dozoru wychowawczego w przedszkolu. Pomocnicze siły wychowawcze w czasie pełnienia swych obowiązków ponoszą pełną odpowiedzialność za stan i bezpieczeństwo powierzonych im dzieci.

Dla wykonania w pełni zadań społeczno-higienicznych przedszkola oraz wobec groźnego pogorszenia się stanu zdrowia i rozwoju dzieci, wywołanego skutkami wojny, należy zorganizować w przedszkolu racjonalne dożywianie dzieci dążąc do tego, aby pokrywało ono przynajmniej w połowie (100 kaloryj) domowe zapotrzebowania pokarmowe dziecka, oraz opiekę higieniczno-lekarską, której najpilniejszym zadaniem byłoby określenie stopnia i zasięgu stanu wyniszczenia ogólnego, gruźlicy, krzywicy, próchnicy zębów oraz zwalczanie przewlekłych chorób zakaźnych wśród dzieci (gruźlica, jaglica, chor. weneryczne, świerzb).

Zadania te mogłyby być rozwiązywane przy współdziałaniu Ośrodków Współdziałania (Ośrodki Zdrowia) Kom. Opieki Społecznej, Samopomocy Chłopskiej, Ubezpieczalni Społecznej, placówek P. C. K.

5. *Administracja i kierownictwo pedagogiczne.*

Za całokształt spraw, związanych z uruchomieniem i funkcjonowaniem sieci przedszkolnej w powiecie odpowiedzialny jest Inspektor Szkolny.

Dla dopomożenia Inspektorowi Szkolnemu w przeprowadzeniu powyższych zadań należy powołać w Inspektoratach Szkolnych Instruktorki Wychowania Przedszkolnego spośród urlopowanych wychowawczyń i kierowniczek przedszkoli, które mogą się wykazać ukończeniem Państwowego Kursu dla Instruktorek Wychowania Przedszkolnego lub takich, które wykonywały te czynności przed r. 1939 i mogą się wykazać pozytywnym wynikiem pracy instruktorskiej.

Do czasu uregulowania właściwymi przepisami stosunków służbowych Instruktorek Wychowania Przedszkolnego i uprawnienia ich do pobierania dodatku służbowego i wojennego, od dnia powołania należy im powierzać obowiązki Instruktorek Oświaty Pozaszkolnej z przydziałem spraw wychowania przedszkolnego.

Do obowiązków Instruktorek Wychowania Przedszkolnego należeć będzie współdziałanie z Inspek-

torem Szkolnym w jego pracy w zakresie zakładania i utrzymywania przedszkoli w powiecie w szczególności w prowadzonej przez Inspektora propagandzie wśród ludności w badaniu warunków i potrzeb miejscowych, we współdziałaniu z Gminnymi i Powiatowymi Komisjami Oświatowymi, instytucjami społecznymi w powiecie oraz instruowanie personelu wychowawczego w przedszkolach.

We władzach szkolnych drugiej instancji sprawy wychowania przedszkolnego ogniskuje wizytatorka wychowania przedszkolnego, której obowiązkiem jest piecza nad przedszkolami w Okręgu, ustalanie hierarchii potrzeb powiatów oraz, na zlecenie Kuratora, kontakt z Wojewódzkimi Komisjami Oświatowymi, przedstawicielami Zjednoczeń przemysłowych, Rad Załogowych, Instytucyj Kulturalno-Oświatowych itp.

W pracy swej Okręgowa Wizytatorka Wychowania Przedszkolnego opiera się na wynikach własnych wizytacyj przedszkoli w terenie, na informowaniu jej przez wizytatorów szkół powszechnych, którzy na terenie swoich rejonów powinni w pełni uwzględniać sprawy przedszkoli, na sprawozdaniach i wnioskach Inspektorów Szkolnych i Instruktorek Wychowania Przedszkolnego.

Ponadto współpracuje Wizytatorka Okręgowa Wychowania Przedszkolnego z Wydziałem Kształcenia Nauczycieli w zakresie kształcenia wychowawczyń przedszkoli.

6. Zapewnienie warunków materialnych.

W celu zapewnienia materialnych warunków bytu przedszkolom istniejącym i projektowanym opracują Inspektorowie Szkolni plany finansowe poszczególnych przedszkoli, biorąc pod uwagę wysokość i rodzaj wkładów materialnych, do zrealizowania których zobowiązują się czynniki współdziałające (samorządowe, społeczne, państwowe) jako udział w kosztach uruchomienia i utrzymania przedszkoli.

Plany te mają być kierowane we właściwym czasie do Kuratoriów, aby odpowiednie pozycje mogły być uwzględnione w preliminarzach Okręgów Szkolnych.

Preliminarz budżetowy przedszkoli oraz preliminarz kształcenia wychowawczyń, który ma być w nowym roku budżetowym podany oddzielnie w budżecie kształcenia nauczycieli, winny być przesłane do Ministerstwa w nieprzekraczalnym terminie wraz ze sprawozdaniem o stanie przedszkoli za ubiegły 3 miesięczny okres oraz z planem umotywowanym na okres preliminowany.

Preliminarze budżetowe spóźnione nie będą mogły być uwzględnione w Zarządzie Centralnym.

Dyrektor Departamentu:
(—) W. Schayer

11.

Okólnik Nr 65

Ministerstwa Oświaty z dnia 16 listopada 1945 r. (I P-7045/45 N)
w sprawie wymiaru uposażenia nauczycieli.

W związku z nasuwającymi się wątpliwościami przy wymiarze uposażenia nauczycieli na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 maja 1945 r. (Dz. U. R. P. Nr 21, poz. 126) Ministerstwo Oświaty wyjaśnia co następuje:

1. Stosownie do § 15 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19. XII. 1933 r., zmienionego rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24. V. 1945 r. (Dz. U. R. P. Nr 21. poz 126) posiadający przepisane kwalifikacje do nauczania nauczyciele publicznych szkół powszechnych i nauczyciele szkół ćwiczeń oraz nauczyciele oddziałów pomocniczych specjalnych przy szkołach powszechnych otrzymują przy mianowaniu uposażenie grupy X i pozostają w tej grupie do czasu zdania egzaminu praktycznego.

   W związku z pismem Ministerstwa Oświaty z dnia 15. IX. 1945 r. Nr II-1280/45 N, którym polecono wstrzymać przeprowadzenie egzaminów praktycznych dla nauczycieli szkoł powszechnych powstała wątpliwość, czy można przesunąć do wyższej grupy uposażenia nauczyciela szkoły powszechnej, który nie posiada złożonego egzaminu praktycznego.

   Wobec wyraźnego brzmienia § 15 cyt. wyżej rozporządzenia Ministerstwo Oświaty wyjaśnia, że w obecnym stanie prawnym takie przesunięcie jest niemożliwe. Nauczyciele więc szkół powszechnych nie mający egzaminu praktycznego, do czasu znowelizowania przepisów rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6. marca 1928 r. o kwalifikacjach zawodowych nauczycieli szkół powszechnych i określenia innych warunków do ustalenia jak podane w cyt. wyżej rozp. Prezydenta R. P. z r. 1928 — muszą pozostać w X grupie uposażenia.

2. W licznych przypadkach Kuratoria, przy wymiarze uposażenia nowomianowanym nauczycielom, którzy dotychczas pracowali w szkolnictwie prywatnym, uwzględniają lata służby prywatnej i przyznają nauczycielom wyższe grupy uposażenia. Jest to niedopuszczalne i pozbawione podstaw prawnych. Stosownie bowiem do art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 1. VII 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli — terminem, od którego liczy się służba nauczycielska, o ile nie była przerywana, jest termin oznaczony w pierwszym bez względu na kategorię szkoły piśmie nominującym, lub — w braku takiego oznaczenia — dzień rzeczywistego objęcia służby. Praca w szkolnictwie prywatnym może być uwzględniona przy wymiarze uposażenia, ale dopiero po jej zaliczeniu przez Ministra Oświaty.

3. Wielu nauczycieli szkół powszechnych w okresie przed rokiem 1939, nim otrzymali etat,

odbywało t. zw. bezpłatną praktykę w szkołach powszechnych, która w licznych przypadkach dotychczas nie została im zaliczona do wysługi lat, a więc i do wymiaru uposażenia.

W związku z tym Ministerstwo wyjaśnia, że czas bezpłatnej praktyki, w czasie której nauczyciel nauczał w wymiarze nie niższym niż 14 godzin tygodniowo, oraz po odbyciu której nauczyciel bezpośrednio otrzymał nominację względnie kontrakt zakończony nominacją na nauczyciela tymczasowego — podlega zaliczeniu do wysługi lat z urzędu — tak jak praca kontraktowa, pełniona w wymiarze ponad 14 godz. tygodniowo, w czasie której nauczyciel uzyskał nominację.

4. Przy dokonywanych obecnie zaszeregowaniach nauczycieli na nowych podstawach prawnych wątpliwość budzi sprawa policzalności służby wojskowej i okresu przebywania w niewoli nauczycieli, którzy zostali zmobilizowani i następnie w toku działań wojennych dostali się do niewoli. Ministerstwo wyjaśnia, że czas ten winien być uwzględniony przy wymiarze uposażenia, stosownie bowiem do postanowień art. 18 i 19 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28. X. 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 86, poz. 663) funkcjonariusz zatrzymuje za ten czas nawet prawo do uposażenia względnie jego części. Żaden przepis z dziedziny uposażeniowej ani pragmatycznej nie zawiera zastrzeżenia, na podstawie którego możnaby przyjąć, iż okres ten nie podlega zaliczeniu do wysługi lat, a tym samym i do wymiaru uposażenia, jeśli chodzi o nauczycieli.

5. Zaszeregowanie nauczycieli w myśl § 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24. V. 1945 r. poz. 126 Dz. Ust. następuje z ważnością od 1 stycznia 1945 r. Powstaje pytanie, z jaką datą nanależy przeszeregować nauczyciela, który objął obowiązki służbowe po dacie 1. I. 1945 r. np. 1. V. 1945 r. oraz, czy okres od 1. I. 1945 r. do chwili objęcia przez nauczyciela obowiązków służbowych podlega zaliczeniu i uwzględnieniu przy przesunięciach w grupach uposażenia. W tym przedmiocie Ministerstwo wyjaśnia, że zaszeregowanie następuje stosownie do dyspozycji § 6 cyt. wyżej rozporządzenia na dzień 1. I. 1945 r, wypłata jednak poborów służbowych i wyrównanie uposażenia następuje od chwili objęcia przez nauczyciela obowiązków służbowych po ustaniu okupacji niemieckiej na danym terenie, a więc w podanym wyżej przykładzie od 1. V 1945 r. Również okres od 1. I. 1945 r. do 1. V. 1945 r. nie podlega zaliczeniu do wysługi lat i przy ustaleniu terminów awansu do wyższych grup uposażenia.

6. W myśl § 32 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24. V 1945 r. poz. 126 Dz. Ust — nauczyciel przeniesiony do służby w administracji szkolnej otrzymuje w czasie tej służby uposażenie takie, jakie przysługiwałoby mu przy pozostaniu w służbie nauczycielskiej. Przepis ten odnosi się nie tylko do nauczycieli przydzielonych do pracy w administracji szkolnej na podstawie art 57 ustawy z dnia 1 VII. 1926 r, o stosunkach służbowych nauczycieli, ale i do tych wszystkich nauczycieli-urzędników, którzy przeszli bezpośrednio ze służby nauczycielskiej do administracji szkolnej w formie nominacji np. inspektorzy, wizytatorzy itp. Przeszeregowania osób objętych § 32 dokonuje Ministerstwo Oświaty na podstawie wniosków Kuratorium, popartych szczegółowym uzasadnieniem przy dołączeniu kompletnych akt sprawy.

7. Jak to już Ministerstwo wyjaśniło w okólniku Nr 37 z dnia 31 lipca 1945 r. Nr I P-1628/45 N tereny wschodnie (tereny zabużańskie, Małopolska Wschodnia) są terenami okupowanymi w rozumieniu § 2 rozp. Rady Ministrów z dnia 24. V. 1945 r. poz. 126 Dz. Ust. a więc i w rozumieniu § 3 (1) rozporządzenia Ministra Oświaty z dnia 26. VI. 1945 r. poz. 140 Dz. Ust. tylko w odniesieniu do okresu okupacji niemieckiej.

W innych przypadkach pracę tę należy traktować jako pracę za granicą, która zgodnie z postanowieniem § 2 (2) cyt. wyżej rozp. Ministra Oświaty z dnia 26. VI. 1945 r. podlegać winna zaliczeniu przez Ministerstwo.

Celem jednak przyspieszenia akcji przeszeregowania nauczycieli Ministerstwo upoważnia ob. ob. Kuratorów do zaliczenia pracy zagranicą w odniesieniu terenów zabużańskich.

Każda inna praca nauczycielska zagranicą podlega zaliczeniu przez Ministerstwo.

Za Dyrektora Departamentu
(—) *Wł. Wilanowski*
Naczelnik Wydziału

Uwaga: Okólnik powyższy Kuratorium O. S. Rzeszowskiego podało do wiadomości dyrekcjom państwowych szkół średnich, dokształcających, szkół zawodowych oraz Inspektoratom Szkolnym z datą 1 grudnia 1945 r. Nr I-14802/45.

12.

Okólnik Nr 64.

Ministerstwa Oświaty z dnia 18 listopada 1945 r. (II KN—3235/45 N)

w sprawie kształcenia czynnych niekwalifikowanych nauczycieli szkół powszechnych.

W ślad za zarządzeniem Ministra Oświaty z dnia 14 września 1945 r. Nr II KN—1006/45 N w sprawie kształcenia niekwalifikowanych nauczycieli szkół powszechnych, Ministerstwo Oświaty wyjaśnia co następuje:

1. Członkowie Centralnej Komisji Kształcenia Nauczycieli niekwalifikowanych otrzymują za prace wchodzące w zakres jej działalności wynagrodzenie według norm, ustalonych przez Ministerstwo Oświaty.

2. Przewodniczący i członkowie Rejonowych Komisji Kształcenia Nauczycieli niekwalifikowanych otrzymują za prace, przewidziane powyższym zarządzeniem wynagrodzenie według następujących norm:

a) przewodniczący (Dyrektor Zakładu Kształcenia Nauczycieli) wynagrodzenie w wysokości dodatku służbowego dla Dyrektora Zakładu Kształcenia Nauczycieli, a mianowicie — przy liczbie uczniów-eksternistów zapisanych do danej Rejonowej Komisji od 15 do 20 . . . . 100 zł; przy liczbie uczniów-eksternistów powyżej 20 . . . . 150 zł (wraz z odpowiednim dodatkiem wojennym);

b) Członkowie Rejonowych Komisji — wynagrodzenie za godziny nadliczbowe obliczane przez Przewodniczącego na podstawie zapisów w dzienniku czynności Komisji z tym, że ogólna liczba godzin nadliczbowych, przypadająca na wszystkich członków Komisji wynosi:

Przy liczbie uczniów eksternistów
do 20 . . . . . 15 godz. tyg.
do 30 . . . . . 20 godz. „
do 40 . . . . . 25 godz. „
do 50 . . . . . 30 godz. „

c) Wynagrodzenie członków Komisji Rejonowych za udział w kursach wakacyjnych reguluje zarządzenie Ministra Oświaty z dnia 21 lipca 1945 r. Nr II KW—131/45 N.

3. Wspomniane w § 3 d wymienionego na wstępie zarządzenia osobiste kontakty członków Rejonowych Komisji z uczniami eksternistami winny odbywać się zarówno grupowo w postaci miesięcznych konferencyj w siedzibie Rejonowych Komisji, jak też indywidualnie.

4. a) Czynni niekwalifikowani nauczyciele z cenzusem licealnym składają po rocznej praktyce i po odbyciu kursów egzamin dojrzałości w charakterze eksternów według tymczasowego regulaminu egzaminu dojrzałości dla eksternów w liceum pedagogicznym, wprowadzonego zarządzeniem Ministra Oświaty z dnia 4 sierpnia 1945 r. Nr II KN 604/45 N, przed Państwową Komisją Egzaminacyjną powołaną przez Kuratorium Okręgu Szkolnego z reguły spośród członków właściwej Rejonowej Komisji Kształcenia Nauczycieli niekwalifikowanych.

Po uzyskaniu pomyślnego wyniku egzaminu otrzymują świadectwa dojrzałości liceum pedagogicznego.

b) czynni niekwalifikowani nauczyciele z cenzusem gimnazjalnym składają roczne egzaminy z zakresu materiału odpowiedniej klasy liceum pedagogicznego przed Rejonową Komisją, do której są przydzieleni, przy końcu każdego kursu wakacyjnego.

Kurs wakacyjny po III roku samokształcenia kierowanego kończy się egzaminem dojrzałości w liceum pedagogicznym, jak pod lit. a;

c) czynni niekwalifikowani nauczyciele bez cenzusu gimnazjalnego zdają przed Rejonową Komisją po dwuletnim okresie przygotowawczym zakończonym kursem wakacyjnym, egzamin z zakresu gimnazjum bez języka łacińskiego i obcego. Uzyskane na podstawie tego egzaminu świadectwo uprawnia do rozpoczęcia dalszego kształcenia przewidzianego dla niekwalifikowanych nauczycieli z cenzusem gimnazjalnym jak pod lit. b.

5. Z przeprowadzonych egzaminów Rejonowe Komisje wydają zaświadczenia, których wzory zostaną przesłane osobnym pismem.

6. Rejonowe Komisje Kształcenia czynnych niekwalifikowanych nauczycieli prowadzą ewidencję uczniów-eksternistów w postaci kart indywidualnych, w których należy wpisać oprócz danych personalnych również i uczestnictwo w kursach i konferencjach, wyniki egzaminów, kollokwiów oraz w rubryce „Uwagi" co 3 miesiące ogólne spostrzeżenia co do pracy ucznia-eksterna i osiągniętych przez niego wyników.

W przypadku przeniesienia nauczyciela niekwalifikowanego do innej Komisji Rejonowej lub do innego Okręgu, należy przesłać kartę indywidualną przez Inspektorat Szkolny i Kuratorium do tej Rejonowej Komisji, do której nauczyciel niekwalifikowany został przydzielony po jego przeniesieniu.

Schematy karty indywidualnej ustalają poszczególne Rejonowe Komisje Kształcenia Nauczycieli niekwalifikowanych.

7. Czynni niekwalifikowani nauczyciele korzystający z pomocy i kursów Rejonowych Komisji Kształcenia Nauczycieli niekwalifikowanych i zgłaszający się do egzaminów w charakterze eksternów, winni uzyskać pełne kwalifikacje do nauczania w czasie nie dłuższym, niż przewidziany okres dla odpowiedniej grupy uczniów-eksternów, a mianowicie:

a) nauczyciele z cenzusem licealnym w okresie nie dłuższym niż 3-letnim,
b) nauczyciele z cenzusem gimnazjalnym w okresie nie dłuższym niż 5 letnim,
c) nauczyciele bez cenzusu gimnazjalnego w okresie nie dłuższym niż 7-letnim.

8. Przy wykonywaniu przewidzianego w § 16 cytowanego na wstępie zarządzenia przydziału czynnych niekwalifikowanych nauczycieli do właściwych Rejonowych Komisji, Kuratoria winny oprócz wymienionych w tym paragrafie wniosków mieć na uwadze również możliwie równomierne obciążenie Rejonowych Komisji uczniami nieeksternistami.

Podsekretarz Stanu
(—) Biedowicz

13.

Instrukcja

Ministerstwa Oświaty z dnia 19 listopada 1945 r. Nr. VI. Progr. 649/45 N.

w sprawie realizacji programu języka polskiego w gimnazjum ogólnokształcącym w r. szk. 1945/46.

Realizacja programu języka polskiego w gimnazjum ogólnokształcącym winna mieć na widoku zarówno cele wychowawcze jak poznawcze.

I. Cele wychowawcze.

Naczelnym celem wychowawczym nauki języka polskiego jest pogłębienie — wespół z innymi przedmiotami — ogólnej kultury młodzieży przez rozwijanie uczuć etycznych, społecznych i estetycznych. Moralne urabianie osobowości, kształcenie charakteru, uczuć i wyobraźni, budzenie poczucia smaku i umiłowania piękna stanowią bezsporne cele nauczania języka ojczystego.

Jednym z zasadniczych składników polskiej ideologii demokratycznej jest świadomy patriotyzm obywatelski, wynikający ze ścisłej łączności w w. XIX i XX dążeń narodowo-wyzwoleńczych ze zmaganiami, o społeczną emancypację mas pracujących, które zawsze najdotkliwiej odczuwały skutki braku niepodległości.

Zawiera się w nim ukochanie państwa polskiego jako realizatora demokracji politycznej i społecznej, umiłowanie ziemi ojczystej i jej krajobrazu, kultury narodowej, ludu i folkloru, piękna mowy ojczystej — jako integralnych składników patriotyzmu w ujęciu demokracji polskiej. Ten wolny od wyłączności narodowej ideał patriotyczny ma iść w parze z kultem wielkich zdobyczy duchowych ludzkości oraz ideałów ogólnoludzkiego braterstwa, zwłaszcza w stosunku do narodów zaprzyjaźnionych, miłujących wolność, znamionować go jednak winna czujność wobec odwiecznej zaborczości niemieckiego sąsiada.

Nauka języka polskiego ma — wespół z innymi przedmiotami — wychowywać uczniów na świadomych szermierzy wolności, demokracji, postępu i humanitaryzmu, ma budzić cześć dla bohaterów walki o te ideały w przeszłości, kult społecznie użytecznej pracy we wszystkich jej przejawach, a odporny stosunek względem wszelkiego rodzaju pasożytnictwa społecznego, głęboki szacunek dla zbiorowego wysiłku i chęć aktywnego w nim współudziału.

II. Cele poznawcze.

a) formalne

Kształcenie drogą ćwiczeń w mówieniu, pisaniu i czytaniu sprawności językowej jako odpowiednika stałego rozwoju umysłowego ucznia.

b) materialne

Obejmują one:
1) lekturę,
b) naukę o języku (gramatykę wraz z przypomnieniem zasad ortografii i przestankowania).

W dziale 1.

Zaznajomienie młodzieży z wybranymi przejawami życia polskiego oraz jego związków z życiem kulturalnym Europy od zarania dziejów do czasów najnowszych (kl. II—IV).

Zapoznanie jej z wyborem najcenniejszych i dostępnych w danym wieku dzieł literatury ojczystej, a w pewnej mierze i światowej, zwłaszcza narodów słowiańskich, nauczanie obcowania ze słowem drukowanym, rozbudzenie do czytelnictwa i samokształcenia. Dostarczenie wiadomości propedeutycznych z zakresu historii literatury.

Zapoznanie z najistotniejszymi środkami wyrazu artystycznego, rodzajami i gatunkami literackimi oraz z rolą społeczną książki i piśmiennictwa.

W dziale 2.

Nauczanie młodzieży poprawnego posługiwania się językiem ojczystym w słowie i piśmie. Głębsze zapoznanie z współczesnym językiem polskim literackim i potocznym, przez naukę gramatyki.

III. Realizacja.

a) W związku z celami wychowawczymi należy:

1. Położyć nacisk na uświadomienie młodzieży dążności kształtujących współczesną rzeczywistość polską, ułatwić jej rozumienie tych tendencyj i związanie się z nimi uczuciowe.

2. Położyć większy nacisk na budzenie w duszy młodzieży zrozumienia i umiłowania ruchu demokratycznego i jego ideałów.

Lektura np. Modrzewskiego, Staszica, Mickiewicza, Orzeszkowej, Konopnickiej, Żeromskiego, Wasilewskiej i innych pisarzy społecznikó w winna zaszczepić młodzieży umiłowanie wolności, cześć dla bohaterów walki o wolność narodową i ideały równości i sprawiedliwości społecznej, aktywną postawę wobec zjawisk życia, hart woli, poczucie wagi zbiorowego wysiłku społeczeństwa. Nauczyciel powinien jednak baczyć na to, ażeby cele te były osiągane w sposób naturalny i samorzutny, unikać będzie przeto wszel-

kiego upraszczania, wulgaryzowania i sztucznego aktualizowania tych zagadnień. Przy oświetleniu i omawianiu utworów literackich winno się nawiązywać do ideałów ogólnoludzkich, budzić uczucia braterstwa dla narodów zaprzyjaźnionych i miłujących wolność, zwłaszcza narodów słowiańskich, zwalczać zaś megalomanię narodową, szowinizm, a przede wszystkim przejawy wpływów faszyzmu i narodowego socjalizmu niemieckiego w naszym życiu zbiorowym.

Z uwagi na wiekowe krzywdy wyrządzone naszemu narodowi przez niemieckiego sąsiada, należy dbać o duchowe uzbrojenie młodzieży przeciw germańskiemu napastnikowi, stąd poczesne miejsce utworów tego typu, co „Grażyna", „Placówka", „Krzyżacy". Winny one uzmysłowić młodzieży odwieczne parcie Niemców na Wschód, odwieczną walkę Polski z zalewem germańskim oraz siłę narodu polskiego w przeciwstawieniu się niemieckiej zaborczości. W tym celu winny być również uwzględnione utwory najnowszej naszej literatury, malującej walkę narodu polskiego przeciwko faszyzmowi w kraju i poza krajem.

3. Uwagę specjalną należy zwrócić na budzenie w młodzieży zdolności współdziałania w zbiorowości, jako najpotrzebniejszej cnoty obywatelskiej w nowych, kształtujących się w naszych oczach formach życia zbiorowego. Wyzyskać należy lekturę dla budzenia przekonania o wielkiej korzyści dla jednostki i zbiorowości, płynącej z harmonijnego współżycia w gromadzie. Jednym z najskuteczniejszych środków, zmierzających do tego celu jest zapoznanie młodzieży z ruchem, ideałami i zasadami spółdzielczości. Dla tego celu winno się wyzyskać literaturę beletrystyczną osnutą na tle ruchu i ideałów spółdzielczości.

4. Przy realizowaniu programu gimnazjum należy pomijać te momenty oraz te czytanki i utwory, które miały na celu wychowanie młodzieży w duchu systemu, jaki panował w Polsce przed wojną, w szczególności przy korzystaniu z wypisów Bilickiego i Mazykowskiego „Mówią wieki" na kl IV. należy pominąć czytankę „Na broń" z cyklu „Wytężać słuch", z cyklu III („Na ojczyzny łono") można przerabiać czytanki: „Pali się świat naokoło" „Ta, co nie zginęła...", „Matuli mojej", „Kiedyś", „W słońcu i kwiatach", „Orka", „Rzadko na moich wargach", z cyklu „Znowu razem": „Modlitwa", „Przyszłość Polski" „Z wiejskiej szkoły", „Rolenski dół", Natura a kultura", „Pieśń górników", „Miód w sercu", „Port w Gdyni" „Pieśń marynarzy", „W laboratorium", „O czym gadają jodły świętokrzyskie", „Dole i niedole L. Solskiego", „Warszawa rozbłyskana", Szklane domy", „Wezwanie".

b) W związku z celami poznawczymi należy:

1. Położyć większy niż przed wojną nacisk na przyswajanie przez uczniów faktycznej, rzetelnej wiedzy. Ze względu na konieczność likwidacji skutków wojny należy zwrócić uwagę na podniesienie sprawności językowej w słowie i piśmie drogą systematycznych ćwiczeń w mówieniu i pisaniu, oraz na opanowanie pisowni i przestankowania.

2. W kl. I stosować zgodnie z zarządzeniem Ministra Oświaty z dn. 18 sierpnia 1945 r. (Nr. VI 236/45 N) program kl. VII szkół powszechnych. W kl. II zastosować instrukcję programową z dn. 18 sierpnia 1945 Nr. II Sr—900/45 (Dz. Urzęd. Min. Oświaty Nr. poz. 178). W klasach II—IV osłabić wymaganą dotychczas korelację z historią. W związku z tym czytanki i lekturę z tego działu ograniczyć głównie do niewątpliwie wartościowych utworów literatury polskiej i obcej. Natomiast w większym stopniu uwzględnić czytanki i utwory osnute na tle życia współczesnego oraz lekturę dostosowaną do rozwoju umysłowego i zainteresowań młodzieży, a posiadającą niewątpliwie wartość wychowawczą. Utwory te wybierze nauczyciel z podanego spisu lektur.

3. Wprowadzić w klasie III i IV w większej ilości niż dotychczas urywki prozy popularno-naukowej, publicystycznej i oratorskiej, przystępne dla młodzieży na tym stopniu rozwoju. Wprowadzić w tych klasach czytanie z młodzieżą przystępnych i dobrze pod względem literackim napisanych artykułów, oświetlających ważne i aktualne zagadnienia.

4. Ująć w IV klasie w sposób syntetyczny wiadomości z zakresu stylistyki i propedeutyki teorii literatury.

IV. Lektura zalecona.

Kl. I.

Patrz wydawnictwo „Plany godzin i materiały programowe na rok szkolny 1945/46 dla szkół powszechnych i 1 klasy gimnazjów ogólnokształcących" (Warszawa 1945) — str. 129—130".

Kl. II.

A. Podstawowa.

Pieśń „Bogarodzica".
Legenda o św. Aleksym.
Pieśń o zamordowaniu Jędrzeja Tęczyńskiego.

M. Rej	—	Krótka rozprawa między panem, wójtem i plebanem (wyj.) Żywot człowieka poczciwego (wyjątki)
J. Kochanowski	—	Na dom, Na lipę czarnoleską, Pieśń o dobrej sławie, Pieśń panny dwunastej z „Pieśni świętojańskiej o Sobótce", Wy, którzy pospolitą rzeczą władacie. (z „Odprawy"), Tren VIII (z „Trenów").
A. F. Modrzewski	—	O posiadaniu ziemi i niewolnictwie kmieci (z dzieła „O naprawie Rzeczypospolitej).
P. Skarga	—	„O miłości ojczyzny" (wyj. z „Kazań sejmowych").

Sz. Szymonowicz — Żeńcy (w wyd. szkolnym).
J. Ch. Pasek — Pamiętniki (1—2 wyj.).
W. Potocki — Kilka fraszek, „Wojna chocimska" (wyj.)

B. Dodatkowa (do wyboru).

1. Utwory wiążące się z epoką.

J. I. Kraszewski — Stara baśń
Zygmuntowskie czasy
Słowo o pułku Igora (wyj.).
A. Mickiewicz — Lilie
Rękawiczka (z Schillera)
Grażyna
Alpuhara (z „Konrada Wallenroda")
H. Sienkiewicz — Krzyżacy
Potop
J. Słowacki — Jan Bielecki

2. Utwory niezwiązane z epoką.

a) Zagadnienia narodowe i społeczne.

M. Dąbrowska — Przyjaźń
H. Gorska — Nad czarną wodą
Chłopcy z ulic miasta
M. Konopnicka — Przed sądem
Jaś nie doczekał
Dym
Mendel Gdański
Rota
J. Korczak — Bankructwo małego Dżeka
G. Morcinek — Narodziny serca
W. Orkan — Juzyna
E. Orzeszkowa — Dobra pani
ABC
Dziurdziowie
B. Prus — Przygoda Stasia
Anielka
Antek
Grzechy dzieciństwa
Sieroca dola
Kamizelka
Katarynka
Placówka
H. Sienkiewicz — Wspomnienie z Maripozy
Z pamiętników poznańskiego nauczyciela
Bartek zwycięzca
Za chlebem
Latarnik
Janko Muzykant

b) Przyroda i podróże

A. B. Dobrowolski — Amundsen na tle Nansena i wikingów polarnych
Męczennicy polarni
A. Dygasiński — Wilk, psy i ludzie
Zając
Na odlocie
A. Fiedler — Zwierzęta z lasu dziewiczego
J. London — Zew krwi
G. Morcinek — W zadymionym słońcu
M. Rodziewiczówna — Lato leśnych ludzi

Kl. III

A. Podstawowa

A. Naruszewicz — Chudy literat
I. Krasicki — Wybór bajek
Żona modna
Pijaństwo
Hymn do miłości ojczyzny
Mikołaja Doświadczyńskiego przypadki (wyj.)
F. Karpiński — Żale Sarmaty
Kiedy ranne wstają zorze....
Bóg się rodzi....
St. Staszic i H. Kołłątaj — Proza publicystyczna (wyj.)
J. Wybicki — Jeszcze Polska nie umarła
K. Brodziński — Wiesław
J. Śniadecki — O języku polskim (wyj.)
K. Koźmian — Wiersz na pochwałę Kopernika
A. Fredro — Zemsta
A. Mickiewicz — Oda do młodości
Pieśń Adamowa (Hej, radością oczy błysną)
Ballady i romanse (wybór)
Dziady cz. II (bez ostatniej zjawy)
Dziady cz. III (scena 1 lub 7 „Do przyjaciół Moskali")
Sonet „Burza" (z „Sonetów krymskich")
Reduta Ordona
Śmierć pułkownika
Księgi pielgrzymstwa polskiego (r. IX)
„Pielgrzym Polski" — artykuł „O dążeniu ludów Europy".
Pan Tadeusz
Skład Zasad legionu polskiego we Włoszech
Trybuna Ludów (1—2 artykuły, np. Socjalizm, Orleanizm, Chłopi, Miasta robotnicze, Włochom brak pieniędzy, Nieinterwencja, Dyplomacja koalicyjna a sprawa włoska, Milliard).
J. Słowacki — Hymn o zachodzie słońca
Na sprowadzenie prochów Napoleona
Pogrzeb kapitana Meyznera
Chciałbym, aby język giętki... (z „Beniowskiego")
Anhelli, rozdział XVII
Balladyna
Listy do matki (jeden)

Publicystyka demokratyczna z doby Wielkiej Emigracji (wyjątki)

z „Manifestu" Tow. Demokratycznego z r. 1836,
z „Manifestu" Gromady Grudziąż do emigracji polskiej,
St. Worcell — O własności
ks. P. Ściegenny — Złota Książeczka
J. Korzeniowski — Krewni (wyj.)
J. I. Kraszewski — Dziecię Starego Miasta

B. Dodatkowa (do wyboru)

1. Utwory wiążące się z epoką

S. Żeromski — O żołnierzu tułaczu
M. Mochnacki — Dzieje powstania 1831 r. (wyj.)
L. Kruczkowski — Kordian i cham (wyj.)
J. Słowacki — Oda do wolności
S. Goszczyński — Wybór liryk rewolucyjnych
R. Berwiński — Wybór liryk rewolucyjnych (np. Marsz w przyszłość)
S. Żeromski — Wszystko i nic
W. Syrokomla — Lalka
J. I. Kraszewski — Ostap Bondarczuk
K. Ujejski — Z dymem pożarów
P. Choynowski — Kuźnia
E. Orzeszkowa — „Gloria victis!"

2. Utwory nie związane z epoką

H. Boguszewska	— Świat po niewidomemu
M. Dąbrowska	— Uśmiech dzieciństwa
H. Górska	— Druga brama
B. Prus	— Sierocа dola
	Pojednani
	i utwory z listy na kl. II.

Kl. IV.

A. Podstawowa

S. Żeromski	— Rozdziobią nas kruki, wrony....
K. Świdziński	— Naprzód pracą....
A. Asnyk	— Do młodych
	Daremne żale
B. Prus	— Powracająca fala
	Urywki z prozy publicystycznej
A. Świętochowski	— Urywki z prozy publicystycznej
M. Konopnicka	— Wybór liryk społecznych
S. Żeromski	— Siłaczka
	Doktór Piotr
	Syzyfowe prace
J. Kasprowicz	— Z chałupy (wyj.)
Sewer	— Matka
W. Reymont	— Sprawiedliwie
T. Boy Żeleński	— Znaszli ten kraj (wyj.)
G. Daniłowski	— Pociąg
A. Strug	— Na stacji
	Powrót
S. Wyspiański	— Pogrzeb Kazimierza Wielkiego
K. Tetmajer	— Na Anioł Pański
	Kilka liryk tatrzańskich
W. Wasilewska	— Ojczyzna
	Ziemia w jarzmie
G. Morcinek	— Wyrąbany chodnik (wyj.)
St. Żeromski	— Wiatr od morza (wyj.)
Wybór liryk	— z lat 1918—1939 i 1939—1945,

B. Dodatkowa (do wyboru)

L. Waryński	— Przemówienie przed sądem
E. Orzeszkowa	— Meier Ezofowicz
	Cham
	Marta
	Nad Niemnem (wyj.)
B. Prus	— Lalka (wyj.)
W. Reymont	— Chłopi (wyj.)
W. Orkan	— Komornicy (wyj.)
L. Kruczkowski	— Pawie pióra (wyj.)
A. Próchnik	— Idee i ludzie (wyj.)
B. Czerwiński	— Czerwony sztandar
A. Niemojewski	— Ludzie rewolucji (wyj.)
Pieśni	— Warszawianka (1905 r.)
	Na barykady
G. Daniłowski	— Z minionych dni
S. Żeromski	— Słowo o bandosie
K. Tetmajer	— Na Skalnym Podhalu (wyj.)
L. Staff	— Kowal
W. Sieroszewski	— Na kresach lasów (wyj.)
M. Dąbrowska	— Noce i dnie (wyj.)
K. Słoński	— Ta, co nie zginęła
J. Kasprowicz	— Rzadko na moich wargach (Z „Księgi ubogich“)
W. Reymont	— Orka
M. Wańkowicz	— Na tropach Smętka (wyj.)
L. Krzywicki	— Wybór prozy publicystycznej

A. Świętochowski — Paradoks
S. Sempołowska — Na ratunek
Lektura łatwych artykułów prasy codziennej i literackiej, najnowszych wydawnictw książkowych i czasopism.

Lista lektury uzupełniającej

(Lista ma dostarczyć nauczycielowi materiału do szerszego i gruntowniejszego omówienia zagadnień programowych).

A. Literatura polska

B. Prus — Z Legend
J. Parandowski — Wojna trojańska
Przygody Odyseusza
Folklor polski (baśni, pieśni, przysłowia)
J. Bystroń — Polska pieśń ludowa
Wybór z kronik
Satyra na leniwych chłopów
Rozmowa mistrza ze śmiercią
M. Rej — Fraszki
W. Potocki — Moralia (wyj. ilustrujące postępowe społecznie tendencje reformacji)
P. Kochanowski — Jerozolima wyzwolona (z Tassa)
W. Kochowski — Nagrobek mężnym rycerzom
F. Zabłocki — Sarmatyzm
Fircyk w zalotach

Wybór pism Bohomolca („Monitor"). F. S. Jezierskiego — Szlachcica Łukowskiego herbu Dęboróg uwagi nad stanem nieszlachetnym w Polsce

J. Niemcewicz — Powrót posła
Pogrzeb ks. Józefa (ze „Śpiewów hist.")
Dwaj panowie Sieciechowie (wyj.)
J. Jasiński — Wiersz w czasie obchodzonej żałoby przez dwór polski po Ludwiku XVI.
O stałości cz. II. (od egzulantów polskich r. 1793).
Z. Krasiński — Liryki
Wincenty Pol — Pieśni Janusza (wyj.)
Pieśń o ziemi naszej (wyj.)
A. Fredro — Śluby panieńskie
B. Zaleski — Wybór liryk
M. Romanowski — Liryka powstania styczniowego
B. Prus — Humoreski
H. Sienkiewicz — Ogniem i mieczem
Pan Wołodyjowski
Listy z Afryki
T. Jeż — Uskoki
Deotyma — Panienka z okienka
M. Konopnicka — Rok 1835, Wojciech Zapała
A. Asnyk — Wybór poezyj
St. Żeromski — Ludzie bezdomni (wyj.)
Popioły (wyj.)
St. Wyspiański — Warszawianka
Wesele (wyj.)
A. Strug — Ludzie podziemni
J. Kaden-Bandrowski — Miasto mojej matki
W cieniu zapomnianej olszyny
J. Kasprowicz — Mój świat (wyj.)
M. Dąbrowska — Marcin Kozera
J. Korczak — Józki, Jaśki i Franki
Mośki, Jośki i Srule
Wł. Orkan — Listy ze wsi (wyj.)
W roztokach (wyj.)
G. Morcinek — Wybór nowel i powieści
S. Poniecki — Myśliciele i bojownicy (wyj.)
S. Posner — Z bliska i zdaleka
S. Sempołowska — Warszawa wczoraj i dziś (wyj.)
St. Żeromski — Uciekła mi przepióreczka
J. Kornacki — Oczy i ręce

Z. Kossak-Szczucka — Nieznany kraj (wyj.)
Krzyżowcy (wyj.)
H. Boguszewska — Ci ludzie
Z. Nałkowska — Dom nad łąkami
E. Zarembina — Dom wielki jak świat
P. Gojawiczyńska — Dzień powszedni
A. Fiedler — Zwierzęta z lasu dziewiczego
K. Wojciechowski — Bolesław Prus
Henryk Sienkiewicz

B. Literatura obca

Arystofanes — Ptaki
Rycerze
Byron — Korsarz
Giaur
Wędrówki Child Harolda (wyj.)
Cervantes — Don Kichot
Conrad — Murzyn z załogi Narcyza
Corneille — Cyd
Cutler — O królu Arturze i rycerzach okrągłego stołu
Czechow — Nowele
Dickens — Dawid Copperfield
Powieść o dwóch miastach
Dostojewski — Dekabryści (wyj.)
Galsworthy — Saga (wyj.)
Gorkij — Danko
Moje uniwersytety
Hugo — Nędznicy (wyj.) Rok 93
Kassil — Szwambranie
Katajew — Naprzód, czasie
London — Zew krwi
Molier — Mieszczanin szlachcicem
Skąpiec
Świętoszek
Ostrowski — Jak hartowała się stal
Pieśń o Rolandzie (wyj.)
Pieśni guślarskie serbskie
Plutarch — Żywoty sławnych mężów (wyj.)
Schillor — Ballady
Scott — Talizman
Szekspir — Makbet
Szołochow — Cichy Don
Tołstoj — Dzieciństwo
Turgieniew — Mumu
Twain — Książę i żebrak
Wells — Wybór nowel

14.

Zarządzenie

Ministerstwa Oświaty z dnia 23 listopada 1945 r. Nr II KN—2573 45 N

w sprawie racjonalnej gospodarki w zakresie przygotowania i zatrudnienia kandydatów na nauczycieli szkół powszechnych.

Na podstawie danych, będących w posiadaniu Ministerstwa, stwierdzono, że gospodarka Kuratoriów Okręgów Szkolnych w zakresie przygotowania i zatrudnienia kandydatów na nauczycieli szkół powszechnych jest w wielu wypadkach nieracjonalna i mechaniczna. I tak stwierdzono:

a) brak w Kuratoriach wszelkiej ewidencji co do tego, czy i gdzie znajdują zatrudnienie absolwenci zakładów kształcenia nauczycieli i kursów pedagogicznych Okręgu;

b) wobec absolwentów, nie kierujących się do zawodu nauczycielskiego nie wyciąga się żadnych konsekwencyj mimo, że Skarb Państwa ponosi duże koszty na organizowanie i prowadzenie tak stałych zakładów K. N., jak i kursów pedagogicznych, na utrzymanie internatów i stypendia dla kandydatów;

c) kursy nie zawsze są organizowane w najwłaściwszym pod względem możliwości rekrutacyjnym środowisku;

d) akcja rekrutacji kandydatów do zawodu nauczycielskiego często nie jest należycie przemyślana;
e) Inspektorzy szkolni przyjmują niejednokrotnie do pracy w szkole w charakterze nauczycieli osoby bez najmniejszego przygotowania pedagogicznego itd.

Wobec powyższego Ministerstwo Oświaty zarządza co następuje:

1. Wszyscy uczniowie zakładów K. N., uczestnicy kursów pedagogicznych, którzy korzystają ze stypendiów, internatów lub innych świadczeń poza nauką (np. dożywianie itp), winni sami lub w wypadku ich niepełnoletności, ich opieka domowa złożyć piśmienną deklarację, w której zobowiązują się pracować w zawodzie nauczycielskim w miejscu wskazanym przez władze szkolne, przynajmniej w ciągu 3 lat od chwili ukończenia nauki pod rygorem zwrotu kosztów poniesionych na ich rzecz z powyższego tytułu.

2 Celem racjonalnej gospodarki kandydatami do zawodu nauczycielskiego należy przestrzegać następującego trybu postępowania:

a) Na 2 miesiące przed terminem egzaminów końcowych Dyrekcja Zakładów K. N. i kursów pedagogicznych zbiorą podania kandydatów o przydział pracy w szkole. W podaniach tych zaopatrzonych w własnoręcznie napisany życiorys, kandydaci mogą wyrazić swoje życzenia co do miejsca pracy w danym okręgu lub w innym na wypadek braku wolnych posad.

Podania te dyrekcje prześlą natychmiast do Kuratorium wraz z listem, zawierającym imię i nazwisko, dane personalne i krótką charakterystykę każdego kandydata.

b) Kuratoria przygotowują do powyższego terminu zestawienia wolnych posad w poszczególnych inspektoratach na terenie swego okręgu szkolnego i skierują do nich podania kandydatów, uwzględniające o ile możności wyrażone w podaniach życzenia.
c) W razie nadmiaru kandydatów dane Kuratorium winno możliwie jak najrychlej porozumieć się z innymi Kuratoriami co do możliwości zatrudnienia zbywających kandydatów i skierować ich podania do tego Kuratorium, które zgłosi zapotrzebowanie.
d) Kuratorium winno zawiadomić kandydatów o skierowaniu ich do pracy za pośrednictwem właściwego zakładu K. N. Kandydatom reprobowanym nie należy wręczać skierowania, lecz zwrócić je do Kuratorium z odpowiednią adnotacją.
e) Inspektorzy szkolni zgłaszają do Kuratorium objęcie posady przez skierowanych do nich kandydatów, co Kuratorium odnotuje na liście zgłoszeń kandydatów wymienionej powyżej w punkcie 2a.
f) W odniesieniu do kandydatów, którzy nie objęli wskazanych im stanowisk, Kuratorium Okręgu Szkolnego, na terenie którego dany kandydat ukończył naukę, winno wyciągnąć konsekwencje przewidziane powyżej w pkc 1.
g) W terminach 1. I., 1. IV., 1. VII.. 1 X Kuratoria winny nadsyłać do Ministerstwa dane co do ilości wolnych posad w szkolnictwie powszechnym. Zestawienie wolnych posad nauczycielskich we wszystkich Okręgach Szkolnych Ministerstwo będzie podawało do wiadomości Kuratorium celem zorientowania się co do możliwości skierowywania nadmiaru kandydatów.

3. Zapotrzebowanie na nauczycieli szkół powszechnych jest w obecnej chwili wciąż jeszcze bardzo duże (około 12 000). Wobec tego należy we wszystkich Okręgach Szkolnych kontynuować akcje kursów pedagogicznych w myśl instrukcji wprowadzonej zarządzeniem z dnia 16 lipca 1945 r. Nr II—375/45 N (Dz. U. M. O. Nr 2 poz. 62).

Zaznacza się, że kursy winny być organizowane przede wszystkim w takich ośrodkach, w których zapewniony jest dopływ kandydatów ze sfer chłopskich i robotniczych. W akcji werbunkowej należy nawiązać ściślejszy kontakt z organizacjami młodzieżowymi, z uniwersytami ludowymi oraz szkołami i kursami dla dorosłych.

4 W Okręgach Szkolnych, w których brak sił nauczycielskich żadną miarą nie da się pokryć drogą normalnego kształcenia kandydatów w stałych zakładach K. N. oraz na kursach pedagogicznych, przewidzianych wyżej wymienioną instrukcją tak, że wskutek tego zachodzi obawa unieruchomienia pewnych szkół, Kuratoria mogą organizować zgodnie z zarządzeniem Min. Oświaty z dnia 22 maja 1945 r. (Dz. Urz. Nr 1, poz. 14) 6 mies. wstępne kursy pedagogiczne dla kandydatów bez cenzusu gimnazjalnego, posiadających jednak oprócz wykształcenia szkoły powszechnej dodatkowe wykształcenie w postaci szkoły dokształcającej, zawodowej, kursów samokształcenia itp i spełniających wszystkie warunki przyjęcia przewidziane w cytowanym wyżej zarządzeniu Ministerstwa Oświaty z dnia 22 maja 1945 r. w sprawie organizacji wstępnych kursów pedagogicznych dla kandydatów na nauczycieli szkół powszechnych bez cenzusu gimnazjalnego (Dz. U. Min. Oświaty Nr 1, poz. 14).

Podsekretarz Stanu
(—) Biedowicz.

15.

Okólnik Nr. I.

Kuratorium O. S. Rzeszowskiego z dnia 27 grudnia 1945 r. Nr. 100|46 K. N.

w sprawie racjonalnej gospodarki w zakresie przygotowania i zatrudnienia kandydatów na nauczycieli szkół powszechnych do Dyrektorów Liceów Pedagogicznych i Inspektorów Szkolnych w Okręgu.

W związku z podanym powyżej in extenso pismem Ministerstwa oczekuje Kuratorium ścisłego wykonania zarządzeń dotyczących organizowania wstępnych kursów pedagogicznych oraz bardziej racjonalnej gospodarki kandydatami do zawodu nauczycielskiego.

W związku z punktem 2) b. c. g. pisma Ministerstwa zechcą Ob Ob. Inspektorowie przesłać do Kuratorium w terminach do 15 III, 15 IV i 15 IX dane co do ilości wolnych posad w szkolnictwie powszechnym w swoich powiatach, dane aktualne obecnie należy przesłać do 15. I. 1946 r.

Ponadto w terminie powyższym prześlą do Kuratorium Dyrekcje zakładów kształcenia nauczycieli i Kierownictwa Kursów pedagogicznych (Inspektoraty Szkolne) dane tyczące się absolwentów liceów pedagogicznych z ub. roku szkolnego oraz wszystkich kursów pedagogicznych, któreby dały dokładny obraz ich obecnego zatrudnienia (względnie niezatrudnienia) w szkolnictwie według schematu:

1. Ilość zatrudnionych w b. r. szkolnym absolwentów liceów pedagogicznych i wstępnych Kursów pedagogicznych
   a) na terenie własnego inspektoratu,
   b) na terenie innych inspektoratów Kuratorium Rzeszowskiego,
   c) w innych Okręgach szkolnych, ad b) i c) podać, w jakich Inspektoratach i Okręgach.
2. Ilość absolwentów liceów pedagogicznych i kursów pedagogicznych, którzy wogóle nie objęli posad nauczycielskich. Tu podać:
   a) liczbę tych, którzy pracują w innym zawodzie,
   b) którzy studiują na wyższych uczelniach.

W związku z punktem 2 f prześlą, do Kuratorium Dyrekcje liceów pedagogicznych i Kierownictwa Kursów pedagogicznych (Inspektoraty Szkolne) w terminie do 15 stycznia deklaracje zobowiązujące do pracy w zawodzie nauczycielskim w miejscu wskazanym przez władze szkolne tych absolwentów, którzy korzystali ze stypendiów, internatów lub innych świadczeń poza nauką, a którzy nie objęli posad nauczycielskich. Podać należy też ich obecne adresy a w razie niepełnoletności adresy ich opieki domowej.

Kurator Okręgu Szkolnego
(—) *Artur Kopacz.*

16.

Zarządzenie

Ministra Oświaty z dnia 5 grudnia 1945 (Nr. II KN-2419|45 N).

w sprawie uznania egzaminów końcowych Rocznego Kursu Pedagogicznego w Turnu-Severin (Rumunia) za równoważne z egzaminem końcowym Państwowego Kursu Nauczycielskiego.

Na podstawie art. 1 ustawy z dnia 4 czerwca 1920 r. o tymczasowym ustroju władz szkolnych (Dz. U R. P. Nr. 50, poz 304) zarządzam, co następuje:

§ 1. Uznaje się egzaminy końcowe Rocznego Kursu Pedagogicznego w Turnu-Severin (Rumunia) za równoważne z egzaminem końcowym Państwowego Kursu Nauczycielskiego, ustalonego Zarządzeniem Ministra W. R. i O. P. z dnia 18 czerwca 1928 r. Nr. I-8944|28 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 8, poz. 134).

§ 2. Celem zweryfikowania zaświadczeń, wydanych przez Kierownictwo Rocznego Kursu Pedagogicznego w Turnu-Severin winny zainteresowane osoby przesłać drogą służbową do Ministerstwa Oświaty podania, załączając świadectwo egzaminu końcowego Kursu Pedagogicznego w oryginale, odpis świadectwa dojrzałości, dwie fotografie.

Minister
(—) *Wycech*

17.

Zarządzenie

Ministerstwa Oświaty z dnia 10 grudnia 1945 r. (Nr IO—9163/45)

w sprawie usunięcia niedomagań w administracji szkolnej.

Przeprowadzone ostatnio w szeregu Kuratoriów Okręgów Szkolnych i Inspektoratów Szkolnych wizytacje i inspekcje wskazują na znaczne jeszcze niedomagania aparatu administracji szkolnej tak pod względem organizacji pracy biurowej jak i ustosunkowania się poszczególnych urzędników — niejednokrotnie na kierowniczych stanowiskach — do wymagań służby.

Do najczęściej spotykanych niedomagań zaliczyć należy nieznajomość obowiązującego ustawodawstwa w dziedzinie organizacji szkolnictwa, programów nauczania, przepisów pragmatycznych, uposażenia i tp. i to nie tylko wydanych przed wrześniem 1939 r. lecz także najświeższych, wydanych od sierpnia 1944 r.

zarówno ogłoszonych w Dzienniku Ustaw R. P. i Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Oświaty, jak i podanych do wiadomości w formie zarządzeń, okólników i pism okólnych.

Drugim z kolei często spotykanym zjawiskiem jest brak w Kuratoriach Okręgów Szkolnych i Inspektoratach dostatecznie ścisłych i stale aktualizowanych danych statystycznych niezbędnych tak dla organizacji i nadzorowania pracy w poszczególnych zakładach i urzędach szkolnych, jak również dla należytego preliminowania wydatków budżetowych, oraz wykorzystania przyznanych kredytów.

Zdarzają się też wypadki lekceważenia obowiązków służbowych przez nieprzestrzeganie godzin urzędowania, opieszałe wykonywanie zleceń służbowych, niedotrzymywanie terminów wykonania powierzonych prac, nie dość sumienne i niezbyt szybkie załatwienie spraw i tp.

W interesie powierzonego mi działu zarządu Państwowego stanu tego nadal tolerować nie mogę i w związku z tym wzywam Obywateli Kuratorów Okręgów Szkolnych do natychmiastowego podjęcia kroków mających na celu:

a) wzmożenie dyscypliny oraz wydajności pracy na wszystkich szczeblach aparatu administracyjnego i szkolnego,

b) w związku z tym zwolnienie ze służby jednostek zbędnych, opieszałych i nie rokujących dostatecznych wyników pracy, jak również likwidację takich komórek i przybudówek organizacyjnych, które nie są przewidziane w statucie organizacyjnym Kuratorium Okręgu Szkolnego; *projekt statutu podaję w załączeniu celem możliwie rychłego przystosowania się do zasad w nim ustalonych.*

c) zorganizowanie pracy kancelaryjnej w Kuratoriach w oparciu o instrukcję z dnia 13. 12. 1928 r. (Dz. U. Min. W. R. i O. P. Nr 14 poz. 225) a w Inspektoratach Szkolnych o instrukcję z dnia 27. III. 1930 r. (Dz. U. Min. W. R. i O. P. Nr 5 poz. 66) przedrukowaną w wydaniu broszurowym — jest do nabycia w Kuratorium Okręgu Szkolnego Śląskiego w Katowicach ul. Plebiscytowa 36.

d) zapoznanie się poszczególnych pracowników z obowiązującymi w danym dziale pracy przepisami a także przepisami kancelaryjnymi i stałe kompletowanie oraz zaznajamianie się z nowymi normami, tudzież ich przestrzeganie w urzędowaniu,

e) zaopatrzenie urzędów w niezbędną ilość egzemplarzy Dziennika Ustaw R. P. (zamawiać w Administracji: Łódź ul. Piotrkowska 49) oraz Dziennika Urzędowego Ministerstwa Oświaty (zamawiać w Państw. Zakładach Wydawnictw Szkolnych — Waszawa, Al. Szucha 25) a także innych wydawnictw urzędowych i pomocniczych.

Zdaję sobie sprawę z faktu, że w zorganizowanej na nowo administracji szkolnej szereg stanowisk obsadzonych być musiało przez ludzi nie mających za sobą praktyki administracyjnej ani doświadczenia w tej dziedzinie, ale z faktu tego nie wynika, że nie mają oni obowiązku dokształcenia się na tyle aby pozostawienie ich na zajmowanym stanowisku było dostatecznie uzasadnione znajomością i rezultatami pracy.

Mam nadzieję, że Obywatele Kuratorzy dopilnują osobiście wykonania wszystkich powyższych zaleceń i dołożą starań, aby z jednej strony szkolnictwo spełniało w granicach możliwości oczekiwane przez państwo i społeczeństwo zadania, z drugiej zaś nowa administracja szkolna pod względem prawidłowości w załatwieniu spraw, wydajności i wyników pracy mogła stanąć jak najrychlej na właściwym poziomie.

Minister Oświaty:
(—) *Cz. Wycech*

18.

Statut

Kuratoriów Okręgów Szkolnych

I. Kurator.

§ 1. Kurator Okręgu Szkolnego jest organem administracji państwowej w dziedzinie oświaty i wychowania publicznego na obszarze mu podległym, sprawuje kierownictwo i nadzór nad wszystkimi zakładami nauczania i wychowania z wyjątkiem szkół akademickich i szkół wyższych oraz nad wszystkimi placówkami oświaty i kultury dorosłych w zakresie powierzonym mu ustawami lub rozporządzeniami, jest zwierzchnikiem władz i urzędów szkolnych, szkół państwowych i publicznych oraz zakładów wychowawczych, o ile nie są z pod władzy jego wyraźnie wyjęte. W wykonaniu tych zadań Kurator podlega bezpośrednio Ministrowi Oświaty i jest przed nim odpowiedzialny.

§ 2. Kurator Okręgu Szkolnego kieruje według dokonanego przez siebie w ramach niniejszego statutu rozdziału czynności działalności urzędu przydanego do pomocy w załatwieniu powierzonych mu spraw (Kuratorium Okręgu Szkolnego).

§ 3. Kurator Okręgu Szkolnego w razie chwilowej niemożności pełnienia obowiązków powierza zastępstwo jednemu z Naczelników Wydziału.

Kurator Okręgu Szkolnego może za zgodą Ministra powierzyć jednemu z Naczelników Wydziału stałe zastępstwo.

II. *Organizacja Kuratorium Okręgu Szkolnego.*

§. 4. Kuratorium Okręgu Szkolnego dzieli się na wydziały: 1) ogólny, 2) szkolnictwa powszechnego, 3) szkolnictwa średniego ogólnokształcącego, 4) szkolnictwa zawodowego, 5) oświaty i kultury dorosłych z Naczelnikami Wydziału na czele i nie wchodzące w skład wydziałów, referat bibliotek i referat wychowania zakładowego.

W poszczególnych Kuratoriach może Minister w miarę potrzeby tworzyć wydziały i wyodrębniać w wydziałach oddziały.

§ 5. Naczelnicy Wydziałów kierują działalnością powierzonego Wydziału według dokonanego w ramach statutu podziału czynności i są odpowiedzialni przed Kuratorem z powierzonego działu pracy.

III. *Wydział ogólny.*

§ 6. Wydział Ogólny załatwia sprawy odnoszące się do zagadnień, dotyczących całości spraw oświatowych, wychowawczych i szkolnictwa podległego Kuratorowi, załatwia sprawy, wynikające ze stosunku Kuratora do Ministerstwa Oświaty, jako władzy przełożonej i ze stosunku do innych władz równorzędnych, wydaje opinie prawne, opracowuje statystykę szkolnictwa w okręgu oraz sprawozdania z działalności władz szkolnych i stanu szkolnictwa i oświaty w okręgu, załatwia sprawy osobowe nauczycieli i pracowników administracji szkolnej z zastrzeżeniem uprawnień innych wydziałów, prowadzi sprawy budżetowe i rachunkowe Kuratorium, załatwia sprawy kancelaryjne, gospodarczo-administracyjne i informacyjno-prasowe, obejmuje akcję zaopatrzenia urzędników i nauczycieli oraz wykonuje nadzór nad organizacją i sprawnością pracy biurowej wszystkich jednostek organizacyjnych Kuratorium oraz władz, urzędów i instytucyj podległych.

W Wydziale Ogólnym zostają wyodrębnione: 1) oddział osobowy, 2) oddział budżetowo-finansowy, 3) kancelaria główna.

IV. *Wydział Szkolnictwa Powszechnego.*

§ 7. Wydział Szkolnictwa Powszechnego załatwia w zakresie szkolnictwa powszechnego, przedszkoli i szkół specjalnych sprawy sieci szkolnej, organizacji szkół, sprawy potrzeb rzeczowych, nadzoru nad wychowaniem i nauczaniem, nadzoruje, instruuje i kontroluje pracę inspektorów szkolnych oraz załatwia sprawy doboru i dokształcania nauczycieli kwalifikowanych, kierowników oraz inspektorów i podinspektorów szkolnych.

§ 8. Dla spraw kształcenia nauczycieli publicznych szkół powszechnych, wychowawczyń przedszkoli i dokształcania niekwalifikowanych nauczycieli szkół powszechnych zostaje wyodrębniony w Wydziale Szkolnictwa Powszechnego — Oddział Kształcenia Nauczycieli.

V. *Wydział Szkolnictwa Średniego Ogólnokształcącego.*

§ 9. Wydział Szkolnictwa Średniego Ogólnokształcącego załatwia w zakresie szkolnictwa średniego ogólnokształcącego sprawy sieci szkolnej, organizacji szkół, sprawy budynków i potrzeb rzeczowych, nadzoru nad wykonywaniem ustaw i przepisów oraz nadzoru nad wychowaniem i nauczaniem, sprawuje opiekę i nadzór nad internatami i półinternatami przy szkołach, nadzoruje, instruuje i kontroluje prace dyrektorów szkół i nauczycieli, załatwia sprawy doboru nauczycieli i dyrektorów oraz organizuje dokształcanie.

VI. *Wydział Szkolnictwa Zawodowego.*

§ 10. Wydział Szkolnictwa Zawodowego załatwia w zakresie szkolnictwa przemysłowego i technicznego, gospodarczo-społecznego, handlowego i kursów gospodarstwa wiejskiego dokształcającego i innych szkół kształcenia zawodowego, sprawy sieci szkolnej, organizacji szkół, sprawy budynków, warsztatów i potrzeb rzeczowych, sprawy nadzoru nad wykonywaniem ustaw i przepisów oraz nadzoru nad wychowaniem i nauczaniem, sprawuje opiekę i nadzór nad internatami i półinternatami przy szkołach, nadzoruje i kontroluje pracę dyrektorów, kierowników szkół i nauczycieli, załatwia sprawy doboru nauczycieli i kierowników oraz organizuje dokształcanie.

VII. *Wydział Oświaty i Kultury Dorosłych.*

§ 11. Wydział Oświaty i Kultury Dorosłych obejmuje sprawy oświaty i kultury dorosłych oraz młodzieży pozaszkolnej, inicjuje, organizuje i harmonizuje prace instytucyj państwowych, samorządowych i organizacyj społecznych w tym zakresie, organizuje nauczanie systematyczne dla dorosłych w zakresie programu szkół powszechnych i średnich ogólnokształcących, organizuje i współpracuje w organizowaniu uniwersytetów i politechnik powszechnych, akcji samokształceniowej i czytelnictwa świetlic, teatrów, chórów, orkiestr, inicjuje organizowanie wczasów, turystyki i sportu, współpracuje w tym zakresie z innymi czynnikami na terenie okręgu, sprawuje nadzór nad nauczaniem i innymi formami pracy oświatowej dla dorosłych oraz nad wykonywaniem odnośnych ustaw i przepisów, załatwia sprawy pomieszczeń, potrzeb rzeczowych i pomocy naukowych, załatwia sprawy wyboru i dokształcanie pracowników oświatowych.

VIII. *Referat Bibliotek.*

§ 12. Referat Bibliotek obejmuje sprawy bibliotek na terenie okręgu, opracowuje sieć bibliotek powszechnych, roztacza opiekę nad bibliotekami powszechnymi i bibliotekami organizacyj społecznych, sprawuje nadzór i kontrolę bibliotek w ramach ustaw i przepisów oraz organizuje dokształcanie pracowników bibliotecznych.

IX. Referat Pozaszkolnego Wychowania Dziecka.

§ 13. Referat Pozaszkolnego Wychowania Dziecka załatwia sprawy domów dziecięcych, współdziała z czynnikami państwowymi, samorządowymi i społecznymi w zakresie kolonii, półkolonii i wczasów dzieci i młodzieży, organizuje i nadzoruje zakłady państwowe, roztacza opiekę i nadzór nad zakładami wychowawczymi, samorządowymi i społecznymi, załatwia sprawy nadzoru nad wykonywaniem ustaw i przepisów, sprawy pomieszczeń i potrzeb rzeczowych, doboru i dokształcenia pracowników.

X. Wizytatorowie.

§ 14. Bezpośredni nadzór i opiekę nad szkołami, instytucjami wychowawczymi i oświatowymi oraz nad administracją szkolną pierwszej instancji sprawuje Kuratorium przez wizytatorów, przydzielonych do odpowiednich wydziałów, którzy biorą również udział w wewnętrznej pracy Kuratorium w zakresie pedagogicznym, organizacyjnym i administracyjnym.

Opiekę nad wychowaniem fizycznym i przysposobieniem wojskowym oraz higieną szkolną pełnią wizytatorowie, podlegli bezpośrednio Kuratorowi Okręgu Szkolnego.

§ 15. Funkcje wizytatorów pełnią częściowo naczelnicy wydziałów.

19.

Zarządzenie

Polecam Dyrekcjom Szkół wszystkich typów oraz Kierownictwom Szkół Powszechnych, by na najbliższej konferencji Rad Pedagogicznych albo na konferencji specjalnie na ten cel zwołanej, omówiono zagadnienia wychowawcze na podstawie tez referatu mojego, który jest ogłoszony w części nieurzędowej Dziennika Urzędowego Kuratorium Okręgu Szkolnego Rzeszowskiego.

Konferencja ta zajmie się również powtarzającymi się tu i ówdzie wybrykami młodzieży, które przysparzają kłopotów niejednej szkole, a są niedopuszczalne ze względów wychowawczych. Wiem, że ogół uczącej się młodzieży naszej pracuje uczciwie, że postawa młodzieży jest głękoko patriotyczna, dlatego też należy chronić szkołę przed elementami, które wprowadzają do szkoły niepokój i narażają ją na niepożądane dla młodzieży następstwa.

Nauczycielstwo otoczy więc młodzież szkolną specjalną w tym kierunku opieką, a wpływem swoim i działaniem wychowawczym przyczyni się, by nie było nawet pozorów, że w szkole działają czynniki destruktywne i nieodpowiedzialne.

W Rzeszowie, dnia 23 stycznia 1946 r.

Kurator Okręgu Szkolnego:
(—) Artur Kopacz

20.

Komunikat

Prokuratorii Generalnej Rzeczp. Pol. — Oddział w Krakowie z dnia 7 grudnia 1945 r.
L. 1383 S|45.

w *sprawie o przywrócenie posiadania.*

Komunikuję, że z dniem 4 grudnia 1945 r. rozpoczął działalność podległy mi służbowo — Zespół Delegacyjny Prokuratorii Generalnej R. P. w Rzeszowie, Plac Śreniawitów L. 1. (biura Nr. 22—24).

Właściwość terytorialna Zespołu Delegacyjnego w Rzeszowie w sprawach o przywrócenie posiadania z ustawy z dnia 6. 5. 1945 r. o majątkach opuszczonych i porzuconych (poz. 97|45 Dz. U.) obejmuje całe terytorium podległe Wojewódzkiemu Oddziałowi Tymczasowego Zarządu Państwowego w Rzeszowie.

We wszystkich innych sprawach — poza sprawami o przywrócenie posiadania z ustawy z dn. 6. 5. 1945 r. — właściwość terytorialna Zespołu Delegacyjnego w Rzeszowie obejmuje okręgi Sądów Okręgowych: w Rzeszowie, Przemyślu i Jaśle (z siedzibą w Krośnie).

Sekretarz Naczelny
Oddziału Prokuratorii Generalnej
w Krakowie
(—) Dr Jerzy Korta.

Kierownik Oddziału
Prokuratorii Generalnej
w Krakowie
(—) Dr Eugeniusz Dziurzyński.

ARTUR KOPACZ
Kurator Szkolny

Zagadnienia wychowawcze w szkole dzisiejszej.

Trudno jest ustalić już dzisiaj szczegółowe wskazania wychowawcze dla nowej szkoły Polskiej. Składają się na to przyczyny rozmaite. Przede wszystkim jesteśmy dopiero w początkowej fazie wielkiego procesu przebudowy społecznej a nowe wartości, które dynamizmem swoim rozsadzają niejedne zasady przez wielu jeszcze uważane na niewzruszone, są jeszcze ciągle in statu nascendi — w stanie stawania się — i dlatego też formułowanie w tej chwili kanonów wychowawczych, byłoby nie tylko trudem, który nie dałby żadnego rezultatu, ale naraziłby szkołę na niebezpieczne i groźne eksperymentowanie.

Szkoła jest instrumentem subtelnym a więc czułym na wszelkiego rodzaju doświadczenia, które gdzie indziej przebiegać mogą bez większej szkody — a tu głębią bruzdy, które nie zawsze dadzą się wyrównać.

A przecież nie do pomyślenia jest, by szkoła na dalszą metę istniała bez tego pionu, jakim dla każdego narodu jest sprawa wychowania młodego pokolenia. Podawanie uczącej się młodzieży samych tylko wiadomości naukowych i ograniczenie pracy nauczyciela ściśle do przedmiotu nauczania — jest bezsprzecznie fikcją, jest kłamstwem, które w szkole tolerowane być nie może.

Istnieje w szkole jakiś dziwny lęk czy nieśmiałość przed podejmowaniem zagadnień o znaczeniu zasadniczym.

Lęk ten udziela się młodzieży i nauczycielowi. Patrząc na życie szkoły odnosi się wrażenie, że istnieje jakaś jakby obopólna umowa, że pewne tematy nie będą poruszane. W rzeczywistości żadnej umowy nie ma, ale jest natomiast niecierpliwe wyczekiwanie, by przecież padły jakieś autoratywne wskazówki.

Więc jakie jest rozwiązanie w tej trudnej sytuacji?

Że wśród nauczycielstwa zagadnienie wychowawcze narasta do problemu domagającego się odpowiedzi jasnej i ściśle sformułowanej — o tym wiedzą wszyscy, którzy mają ze szkołą jakąkolwiek styczność.

Że wśród warstw społecznych, które wzięły na siebie odpowiedzialność za przebudowę całego naszego życia politycznego i społecznego, odzywają się głosy rzetelnej troski, czy szkoła wychowuje nowego człowieka i obywatela dla Polski, która się staje — to są również sygnały ostrzegawcze, by skonkretyzować postawę szkoły w tej materii.

Ale obowiązek formułowania zasad wychowawczych, które wprowadzone będą do szkolnictwa naszego, nie może i nie będzie spoczywał wyłącznie na barkach Władz Szkolnych. W wielkim tym dziele weźmie udział społeczeństwo — w pierwszym rzędzie przedstawiciele nauczycielstwa i wybitni pedagodzy.

Ważki głos w tej pracy mieć będą również działacze społeczni, którzy strzec będą, by wychowanie w szkole biegło równolegle z nową rzeczywistością polityczną i społeczną Państwa Polskiego.

Zapewne powstanie jakaś Rada Wychowania Narodowego, która te zagadnienia będzie dyskutowała i ustalała.

Zanim jednak to się stanie, trzeba na okres przejściowy podać pewne zasady, które muszą obowiązywać w każdej szkole i każdego nauczyciela. Dróg wyjściowych trzeba nam szukać przede wszystkim w przedmiotach nauczania. One mogą dostarczyć dużo materiału do omawiania pewnych zagadnień wychowawczych.

A więc na lekcjach geografii będziemy określali bez żadnych zastrzeżeń i żadnych wątpliwości, siedzibę narodu poskiego od Bugu po Odrę i Nisę, na szerokim pasie wybrzeża bałtyckiego.

Młodzież nasza musi być świadoma tego, że wracamy na prastare siedliska nasze, że front narodu tam zwrócony być musi, że nas tam czeka twarda i ciężka praca.

I jeżeli praojców naszych nęciły złote kopuły Kijowa i rycerskie harce na stepach ukrainnych, to nowe pokolenie Nowej Polski, tworzyć będzie Wielkość Ojczyzny naszej z bogactw Ziem Zachodnich, z portów Szczecina, Gdańska i Gdyni a pas rycerski zdobywać będzie na wodnych szlakach oceanów i mórz dalekich.

Z tych założeń wychodząc, ustalić już obecnie możemy odpowiednie wskazania wychowawcze — umysły uczącej się młodzieży trzeba nam przepoić przekonaniem, że okres wspaniałego naszego romantyzmu historycznego minął bezpowrotnie, że miasto husarskich skrzydeł trzeba na ramiona nasze położyć kilof górnika i młot robotnika, a niepokój Nocy Listopadowej zastąpić dumą, żeśmy dzierżawy nasze nad Odrą i Nisą w wieczyste objęli posiadanie.

I nie lękajmy się, że to obniży lot ideowy młodzieży naszej, że prowadzić będziemy młodzież do materialistycznego tylko ujmowania życia. Nie! Czyż bezmierna dal oceanów, nowe lądy, nieznani ludzie nie porwą młodzieży, nie wzniecą w jej duszy najgorętszych płomieni zapału? Czyż nie zrodzi się tam nowe natchnienie, do nowej wielkiej poezji?

Trzeba nam napiąć dusze młodzieży do wielkiego zrywu pracy i do poświęceń bez miary, by Geniusz narodu polskiego, zasilony młodością warstwy chłopskiej i robotniczej, stał się w ludzkości czynnikiem pokoju, postępu i sprawiedliwości społecznej.

Jesteśmy świadkami wielkiego procesu dziejowego — przemieszczenia ludności polskiej na stare siedliska etniczne, z czym łączy się nakaz nie tylko utrzymania i obrony tych ziem, ale także rozbudowy tamtejszych warsztatów pracy, by stały się źródłem bogactwa narodowego. I nikomu w Polsce łudzić się nie wolno, by pokonane Niemcy wyrzekły się swego parcia na wschód, a więc odzyskania linii Odry, by przejść kiedyś do ataku na linię Wisły, że do wykonania tego planu będą szukali w Europie, jeżeli już nie sprzymierzeńców, to przynajmniej protektorów.

Z tej prostej i nieskomplikowanej rzeczywistości płynie naturalny wniosek, że musimy mieć bezpieczne zaplecze.

Zapleczem tym jest Związek Radziecki, zapleczem tym to ludy słowiańskie Europy. I stąd nasz sojusz z masywem słowiańskim narodów Związku Radzieckiego, stąd konieczność zawarcia przymierza z państwem Czecho-Słowackim i z ludami półwyspu bałkańskiego.

To są zagadnienia pozytywne o głębokim realiźmie politycznym. Jest rzeczą zrozumiałą, że przyjaźni nie zawiera się na rozkaz i na poczekaniu, że trzeba wiele przeżyć wspólnie i wiele wzajemnie wyrozumieć.

Wieki całe składały się na to, że bariera polityczna między Polską a Rosją była nie do przekroczenia, że naród polski i ludy Rosji krwawiły mocno w wyniszczających się wojnach i że przez wieki narastały opory uczuciowe, które coraz bardziej odsuwały Polskę i Rosię od siebie. Dopiero wspólne walki żołnierza Związku Radzieckiego i żołnierza polskiego, w tej najokrutniejszej z wojen, ze wspólnym wrogiem, stworzyły podstawę do wzajemnego poznania się i do zrozumienia tej prostej a także tak bardzo długo niezrozumiałej prawdy — że Polska i Rosją muszą tworzyć wspólny front przed germańskim Drang nach Osten.

Żołnierz czerwonej Armii w swym wspaniałym marszu w głąb Niemiec osłaniał nie tylko Ojczyznę Swoją, ale przyniósł i Polsce wyzwolenie spod okupacji dzikiego Niemca.

Młodzież polska i Związku Radzieckiego musi być uświadomiona o tej prawdzie, musi być wychowana tak, by zrozumiała, że suwerenność, wolność i niepodległość czy to Polski, czy też Rosji jest nienaruszalna przez nikogo i że jest kamieniem węgielnym sojusu i przyjaźni obu narodów.

Młodzież polska i Związku Radzieckiego musi być wychowana w duchu wzajemnego poznania się, wzajemnego zrozumienia się i wzajemnego szacunku.

Wojna wysunęła kapitalne zagadnienie wspólnoty wszystkich ludów słowiańskich. Rodzi się nowa idea słowiańska, nie ta panslawistyczna Rosji carskiej, która przyznawała Rosji prymat wśród narodów słowiańskich, ale idea łączności kulturalnej i braterstwa wolnych z wolnymi, idea wspólnych interesów państwowych i wspólnej obrony przed każdym atakiem na całość i wolność narodów i państw słowiańskich.

Młody Polak winien znać nie tylko dzieje Słowian oraz ich język, ale czuć się członkiem tej wielkiej wspólnoty słowiańskiej, która teraz dochodzi do głosu i tworzyć będzie nową epokę w historii Europy.

Nasze związki ze Słowiańszczyzną w niczym nie przeszkadzają w utrwalaniu naszych stosunków głębokiej przyjaźni z narodami Zachodu, z wielką kulturą romańską i anglosaską. Przecież kultura narodu naszego, cała jej świetność z Zachodu pochodzi. Tych węzłów nam zrywać nie wolno pod grozą zaprzepaszczenia tych wszystkich wartości, któreśmy z Zachodu otrzymali. Odsunięcie się bowiem Polski od Zachodu pociągnęłoby nieobliczalne skutki w każdej dziedzinie naszego narodowego życia.

Myślimy kategoriami Zachodu, umiłowanie wolności, które stało się synonimem Polaka, splata się nierozerwalnie z pojęciem wolności u narodów Zachodu i nie zejdziemy nigdy ze starych szlaków idących z Polski do wielkich stolic kultury i nauki.

Dlatego też w szkole naszej położono tak wielki nacisk na naukę języka francuskiego i angielskiego, który jest nie tylko jednym z przedmiotów nauczania, ale ma niepoślednie znaczenie wychowawcze.

Rozważając zagadnienia wychowawcze, które wypływają z naszych stosunków politycznych i kulturalnych z innymi państwami, należy przyjąć zasadę, że u podstaw takich, czy innych postulatów wychowawczych winno się położyć zagadnienie postawy duchowej młodego Polaka, jego treści wewnętrznej.

Do podstawowych założeń, które rzeźbić będą oblicze przyszłego obywatela Polski — należy bezsprzecznie utrwalenie w duszach młodzieży wartości człowieka.

A Człowiek zagubił się w ludzkości. Potworna maszyna, która nazywa się imperializmem, totalizmem czy też faszyzmem, uczyniła z istoty ludzkiej metalowe kółko, które kręcić się musi w takt precyzyjnie spreparowanego mechanizmu,

Człowiek zabłąkał się na bezdrożach politycznych i społecznych, a dzika bestia, która nazwała się człowiekiem, sięgła po panowanie nad światem. Przez dwadzieścia wieków głosi chrześcijaństwo ewangeliczną zasadę: „miłuj bliźniego jak siebie samego" — a ludzkość doszła do katastrofalnego wyniszczenia się wzajemnego, do bomby atomowej.

Szkoła nie tylko w Polsce, ale wszędzie, u każdego narodu powrócić musi do chrześcijańskiej miłości bliźniego — bo z niej kształtuje się człowiek, bo w niej przyszłość ludzkości.

I jeżeli ludzkość nie postawi prawa Człowieka jako pierwszy i najwyższy imperatyw, jeżeli wszelkiego rodzaju egoizmy — narodowe, polityczne, klasowe, czy też gospodarcze będą nadal pielęgnowane a podeptana zostanie wolność Człowieka, to niewiele może upłynąć czasu, a zjawi się nowy zbrodniarz typu Hitlera, zjawią się nowe awangardy pretorianów jakiegoś wodza, które przemocą i gwałtem zechcą opanować świat — a wtedy nastąpi zniszczenie cywilizacji.

Gdy wśród powodzi haseł i programów, które dzień dzisiejszy niesie na swej wartkiej fali, zechcemy szukać organizacji młodzieżowej, któraby powołana była w pierwszym rzędzie do urabiania ideowej postawy młodego pokolenia, któraby służyła Człowiekowi a prawo wolnego człowieka umieściła w kodeksie swego zrzeszenia — to jest nim przede wszystkim Skauting.

Skauting jest międzynarodową organizacją młodzieżową, a stare prawo skautowe uczy, że „Harcerz w każdym widzi bliźniego, a za brata uważa każdego innego harcerza".

Ludzkość dzisiaj potrzebuje właśnie takiej organizacji młodzieżowej, bo przez nią wrócić może młodość do dusz młodego pokolenia, które tak bardzo postarzało się w tej wojnie, bo przez nią odrodzić się mogą idee moralne sponiewierane cynicznie i zdeptane brutalnie. Przed polskim Harcerstwem, które głosi, że „Harcerz miłuje wolność i sprawiedliwość, broni prawa do nich każdego człowieka" — rozpościera się wdzięczne zadanie wychowawcze.

Przecież „wolność i sprawiedliwość" tak jest droga Polakowi, jest jego powietrzem, bez którego żyć mu trudno — więc niech Harcerstwo umacnia te idee w młodych, polskich duszach, niechaj walkę o nie podniesie do wyżyn ewangelii.

Szkoła polska musi szczególną opieką otoczyć nasze Harcerstwo, musi z nim wejść w ścisły kontakt a Władze Harcerskie strzec muszą pilnie, by nigdzie i nigdy nie został splamiony znak tej dumnej organizacji a prawo Harcerskie przez nikogo złamane nie było.

Jeżeli tak mocno podkreśliłem rolę wychowawczą Harcerstwa, to bynajmniej nie mam zamiaru pomniejszyć działalności innych organizacji młodzieżowych, które mają pełne prawa obywatelstwa na terenie naszych szkół.

Chciałbym tylko przestrzec nauczycielstwo przed pewnymi trudnościami, które często wyrastają przed wychowawca, a z którymi on nie umiejąc sobie poradzić, uprzedza się do pewnych organizacji młodzieżowych i wyłącza je z zakresu swej działalności.

Trudnościami tymi, to po największej części charakter polityczny tych organizacji. Słusznie więc wychowawca obawia się agitacji politycznej wśród młodzieży, ale przecież jego kontakty ze stronnictwami politycznymi, od których stronić nie powinien, ustalić mogą, by dane organizacje młodzieżowe, wchodząc na teren szkoły prowadziły przede wszystkim pracę kulturalną, która tak wybitny ma wyraz w ich programach.

Dla przykładu przytoczę tu organizację młodzieży wiejskiej „Wici", która pracą swoją wniosła do młodej wsi tyle bezcennych wartości, tyle wykrzesała zapału i na tak wysoki poziom ideowy podniosła swych członków, że służyć może jako wzór wychowania wolnego obywatela, świadomego swych obowiązków i praw, człowieka sprawiedliwego, bojownika o nową, demokratyczną Polskę.

Te wszystkie zagadnienia wychowawcze, które tutaj tylko w ogólnych zarysach nakreśliłem, łączą się z zasadniczym postulatem, który przez dzisiejszą szkołę w Polsce wypełnionym być musi.

Jest nim takie wychowanie młodzieży, któraby nie tylko świadoma była głębokich procesów, dokonywujących się w życiu politycznym i społecznym naszego narodu i państwa, ale któraby po opuszczeniu szkoły umiała współdziałać w trudzie rozszerzenia i udoskonalenia, wywalczonych przez współczesne pokolenie form i treści, z których się składa całokształt naszego życia narodowego.

Młodzież naszej muszą być nie tylko przyswojone wiadomości dotyczące polskiej rzeczywistości dnia dzisiejszego a więc np., że chłop i robotnik stał się elementem twórczym, który przeprowadza społeczną i ustrojową przebudowę Państwa Polskiego, że dokonano reformy rolnej, że wielki kapitał prywatny przestał być regulatorem naszej wytwórczości przemysłowej — ale wszystkie te przemiany muszą być wykładnikiem tego głębokiego nurtu społecznego, z którego wyrasta młodość nowego pokolenia Polski.

Młodzież musi tą rzeczywistością żyć, musi ją mieć we krwi swojej.

Komunikat

O Dzienniku Urzędowym Kuratorium Okręgu Szkolnego Rzeszowskiego w Rzeszowie.

Dziennik Urzędowy Kuratorium Okręgu Szkolnego w Rzeszowie ma na celu:

a) podawanie do wiadomości władz podległych i utrwalanie w druku wydanych przez Ministerstwo Oświaty i własnych zarządzeń, okólników i komunikatów;

b) ułatwienie wymiany myśli w sferze zagadnień wychowawczych, dydaktycznych, organizacyjnych i administracyjnych wśród nauczycielstwa, pracowników oświatowych i administracji szkolnej własnego terenu tudzież terenów obcych;

c) pomoc w pracy szkolnej.

1. W Części I urzędowej:

a) przedruki z Dzienników Ustaw R. P. wybranych przepisów interesujących ogół nauczycielstwa i pracowników szkolnych,

b) rozporządzenia Ministra Oświaty i własne Kuratorium Okręgu Szkolnego Rzeszowskiego oraz inne akty normatywne o znaczeniu ogólnym jak zarządzenia, postanowienia, obwieszczenia, statuty, instrukcje, regulaminy, okólniki itp.

c) informacje i ogłoszenia z zakresu: organizacji szkół, ruchu służbowego i konkursów oraz w miarę potrzeby zarządzenia i komunikaty władz pozaszkolnych.

2. W Części II nieurzędowej:

a) oryginalne artykuły i referaty kompilacyjno-sprawozdawcze na tematy z zakresu wychowania, nauczania ze specjalnym uwzględnieniem zagadnień związanych z projektem tzw. nowej szkoły i jej przyszłego ustroju, planów i programów nauczania, oraz sprawozdania i projekty z zakresu praktyki szkolnej.

b) sprawozdanie z konferencyj kuratoryjnych i rejonowych.

3. W Części III:

a) wiadomości bibliograficzne,

b) informacje o pomocach do nauczania,

c) komunikaty i ogłoszenia nadesłane.

Dziennik Urzędowy jest drukowany w miarę potrzeby, a zasadniczo raz na miesiąc. Pod względem finansowym jest instytucją samowystarczalną i dlatego cena sprzedaży Dziennika uzależniona jest każdorazowo od kosztów wydawnictwa.

Cena Nr 1 Dziennika Urzędowego Kuratorium Okręgu Szkolnego w Rzeszowie wynosi 35·— zł.

CENY OGŁOSZEŃ: Ogłoszenia drobne za tekstem 3 zł za wyraz petitowy. — Ogłoszenia zwykłe za tekstem: Za całą stronicę 2000 zł, — za 1/2 str. 1000 zł., — za 1/4 str. 600 zł., — za 1/10 str. 350 zł.

Konto Komunalnej Kasy Oszczędności m. Rzeszowa Nr 701 Administracja Dziennika Urzędowego Kuratorium Okr. Rzeszowskiego lub w Kuratorium w Adm. Dziennika Urzędowego.

ADRES Redakcji i Admistracji: Kuratorium Okr. Szkolnego Rzeszowskiego w Rzeszowie, ul. Unii Lubelskiej 6.

Nakładem Wydawnictwa Dziennika Urzędowego Kuratorium Okręgu Szkolnego w Rzeszowie.

Odbito w Drukarni J. A. Pelara i Ska w Rzeszowie, ul. 3 go Maja 2. *S-12410*